

**ФЛАШ
ГОРДОН**

ЛЕПО СМО
СЕ ПРОВЕЛИ
У НЕ-
ПТУНИЈИ!

МОЖДА! АЛИ
ЈА ЈЕДВА ЧЕ-
КАМ ДА СЕ ВРА-
ТИМ НА
ЗЕМЉУ!

ВАРИНОВОМ КРАЉЕВСТВУ

ЗАШТО ТОЛИКО
ЖУРИШ, ФЛАШЕ!
ВОЛЕО БИХ ДА
ОСТАНЕШ!

И ЈА БИХ ВОЛЕО,
ВАРИНЕ... АЛИ,
БОЈЕ ДА КРЕНЕМО
ДОК ЈЕ МОНГО У
ПЕРИГЕЈИ!

* ТАЧКА
У ОРБИТИ
КАДА ЈЕ
ПЛАНЕТА
НАЈБЛИЖА
ЗЕМЉИ

ПОРЕД
ТОГА,
ЗАРА
И ДЕ-
ЦАЦИ
ОДАВНО СУ
ОТИШЛИ ОД
КУЉЕ!

НАДАМ СЕ ДА ЊЕ
НАС ПРИМИТИ НА-
ТРАГ У ШКОЛУ ЗА
КОСМОНА-
УТЕ!

ФЛАШ
ЊЕ ТО
УДЕ-
СИ-
ТИ!

ЗБОГОМ, МОНГО...
ЗДРАВО, ЗЕМЉО!
ДА ЛИ СМО НЕ-
ДОСТАЈАЛИ
ДРУГАРИМА
НА ЗЕМЉИ?

НЕГО, ВИЛИ!
СВЕ ДЕВОЈКЕ
СУ СЕ ПОРАЗБО-
ЈЕВАЛЕ ОД
СЛОМЉЕНИХ
СРДАЦА!

ШАЛИШ
СЕ НА
МОЈ РА-
ЧУН,
БУМ-
БУМЕ!

ЧАСНА РЕЧ!
НЕ ШАЛИМ
СЕ!

ПОЗИВ
ПРЕКО
РАДИЈА!

1-7
Dan Barry

ОПШТА УЗБУНА! СВИМ
БРОДОВИМА У КОСМОСУ!
НЕПОЗНАТА РАКЕТА ИЗВР-
ШИЛА НАПАД НА АТОМСКУ
ЦЕНТРАЛУ НА ЦРНОЈ РЕЦИ!
ОБАВЕСТИТЕ О СВИМ
СТРАНИМ ЛЕТИ-
ЛИЦАМА!

НА
НАШЕМ
РАДАРУ-
НИШТА!

ПОЛИЦИЈИ ЦЕЛОГ СВЕ-
ТА! НАПАД ЈЕ БИО ИЗ-
НЕНАДАН... КАДА СЕ
ДИМ РАЗИШАО УТВРДИ-
ЛИ СМО ДА НАМ ЈЕ ЦЕН-
ТРАЛА РАЗОРЕНА, А
САВ УРАНИЈУМ
НЕСТАО!!

"ПРИМЕЋЕНА ЈЕ РАКЕТА
КАКО НЕСТАЈЕ У КОСМО-
СУ! МОГЛИ БИ БИТИ НА-
ПАДАЧИ!"

ДАЛЕКО У СВЕМИРУ, ЈЕДНА
ЛЕТИЛИЦА СПУШТАЛА СЕ ПРЕ-
МА НОВОЈ, ПЛАНЕТИ* КОЈА СЕ
УВУКЛА У НАШ
СУНЧАНИ
СИСТЕМ...

ВАСИОНСКА
ПАТРОЛА БРОДУ
СА ЗАСТАВОМ
МОНГОА! ОДМАХ
СЕ ЛЕГИТИМИ-
ШИТЕ!

1/9
Dan Barry

ОВДЕ ФЛАШ
ГОРДОН НА
ПУТУ ЗА
ЗЕМЉУ! ШТА
ТО ЗНАЧИ?

НАСТАВИТЕ ЛЕТ,
ФЛАШЕ! ТРАЖИМО
РАКЕТУ НЕПОЗНА-
ТОГ ИЗГЛЕДА И
ПОРЕКЛА! НАПА-
ДА ЈЕ ЈЕДНУ АТОМ-
СКУ ЦЕНТРАЛУ!
БУДИТЕ ОПРЕ-
ЗНИ!

ЗА ТО ВРЕМЕ, НАПАДАЧИ СУ
СТИГЛИ ДО НОВЕ, ПЛАНЕТЕ...

ПРИПРЕМИТЕ
СВЕ ЗА НАШЕ
СЛЕТАЊЕ!
ДОНОСИМО
УРАНИЈУМ!

**КРОЗ
ВЕКОВЕ**

**ХИЉАДУГОДИШЊЕ
СМУЧКЕ**

На древним стенама крај обала Белог мора нађени су досад најстарији цртежи који представљају човека на смучкама. Научници су утврдили да ти цртежи потичу још из неолита, то јест млађег каменог доба које обухвата период од 10.000 до 3.000 година пре наше ере.

Први смучари нису тежили за рекордима: вежујући за ноге широк комад дрвета, они су једино желели да пређу преко тундре или блатишта не пропадајући у снег или тресетишта.

И данас се још у неким пределима Памира, Тјен-Шана, Кавказа, у Алпима и Пиринејима, на северу Канаде могу сresti путници који корачају на плетеним „крпљама“ које умногоме подсећају на тениски рекет.

Прве праве смучке, окакве какве смо навикли данас да виђамо, појавиле су се у Русији. Један летопис из 1444. године говори о руској смучарској чети која се низ снежне падине крече у сусрет хорди једног од источњачких ханова. Два века касније шведски дипломата Палми у извештајима својој влади описао је руске смучке, уске и дугачке. „Таквих ми у Шведској немамо“ — завршава он извештај. И заиста, у Шведској се знало само за старе скандинавске смучке: дугачку леву за клизање по снегу и кратку десну која је служила за отискивање.

Смучке су служиле ловцима, чуварима једних стада, гласношама, поштанским куририма, војницима. Смучке су постале спортски реквизит тек крајем прошлог века.

У производњи модерних смучки знатну улогу игра хемија јер се доња површина даске нарочито препарира да би била отпорнија.

Најзад, можда нисте знали да у свим језицима света постоје само три речи за смучке. Да поменемо нашу реч „смучке“. Поред ње постоји још руска реч „лижи“ и реч „ски“ коју упстрелбавају сви остали народи.

**СРЕЋНА
НОВА
ГОДИНА**

Verovали или не!

ДРВО ДОБРИХ СУСЕДА

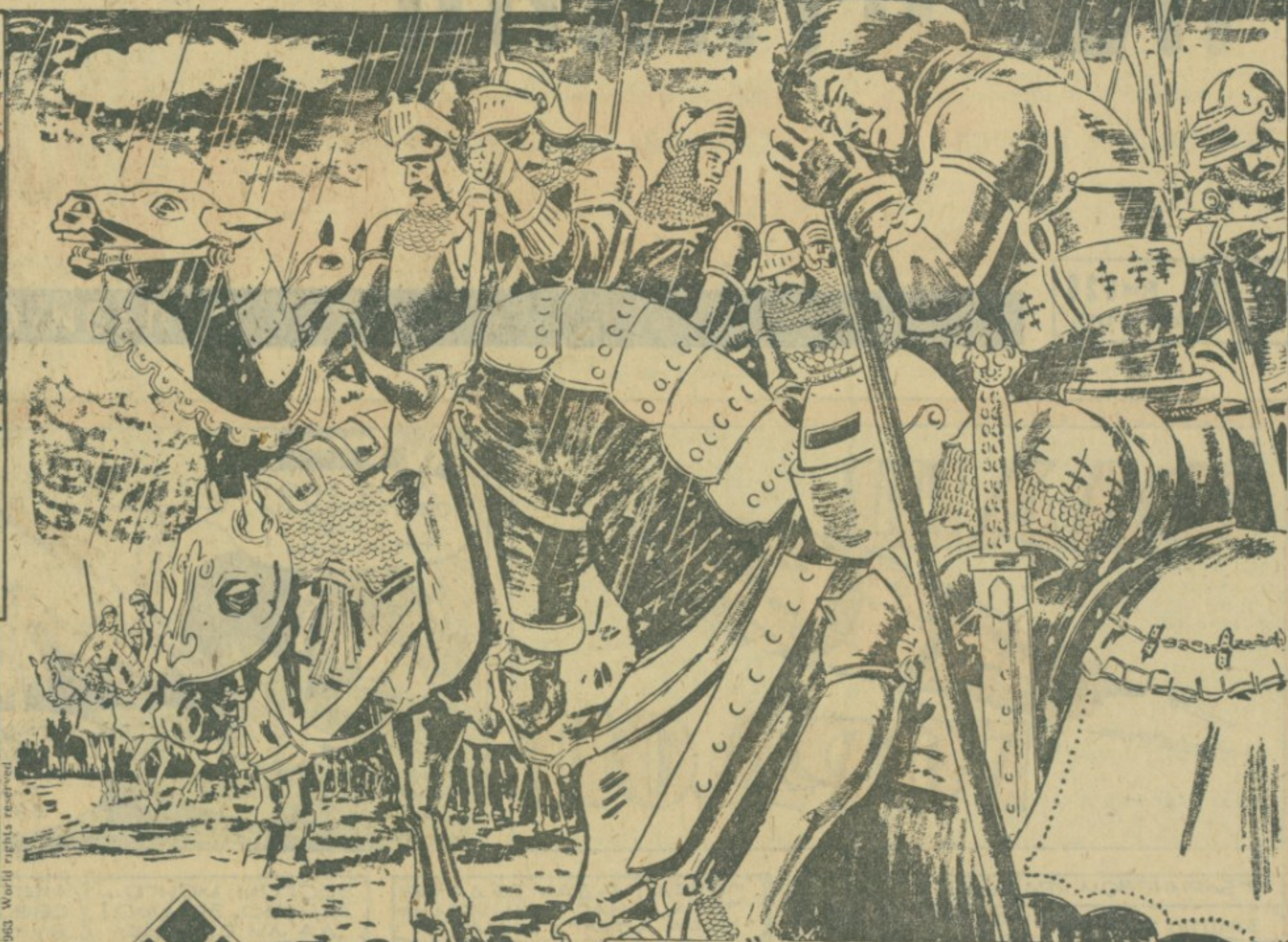
ДРВЕКЕ „САВРШЕНОГ САЗНАЊА“ САДИ СЕ У ИНДИЈИ УВЕК У САМОЈ КУЋИ И ТАКО СЕ УЗГАЈА ДА РАСТЕ КРОЗ ПРОЗОР? ЗВУК КОЈИ ВЕТАР СТВАРА У ЊЕГОВИМ ГРАНАМА СМАТРА СЕ ЗА МУЗИКУ КОЈУ ТРЕБА ПОДЕЛИТИ О ПРИЈАТЕЉИМА

ЈУЖНОАМЕРИЧКИ ПАПАГАЈ „ДРХТАЧ“ ЈЕДИНИ ЈЕ ЧЛАН ПАПАГАЈСКЕ ПОРОДИЦЕ КОЈИ СЕБИ ГРАДИ ГНЕЗДО

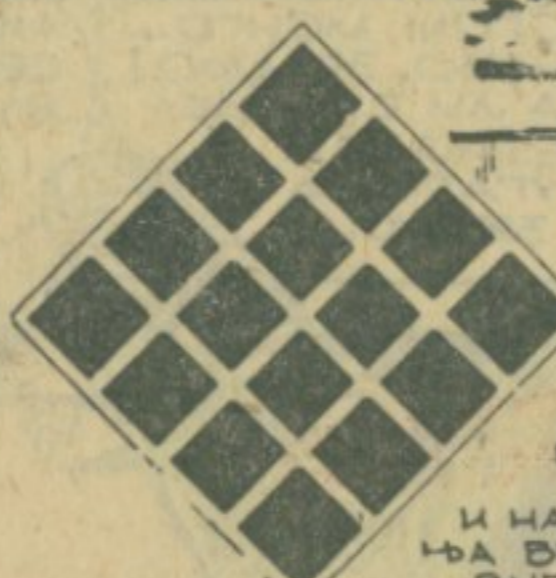

ГРБ ЕНГЛЕСКЕ ПОРОДИЦЕ УОЛЕР ИМА НА СЕБИ ГРБ ФРАНЦУСКЕ ЈЕДАН ПРЕДАК ОВЕ ПОРОДИЦЕ ЗАРОБИО ЈЕ У БИЦИ КОД АЖИНКУРА ВОЈВОДУ ОРЛЕАНСКОГ И ЊЕГОВ ШТИТ ОБЕСИО ЈЕ НА ОБЛИЖЊЕ ДРВО

ГРАД КОЈИ ЈЕ ПРЕКИНУО РАТ

ЕНГЛЕСКИ КРАЉ ЕДВАРД III ПОТПИСАО ЈЕ У БРЕТИЊИЈУ УГОВОР О МИРУ С ФРАНЦУСКОМ ПОСЛЕ СТРАХОВИТОГ ГРАДА КОЈИ СЕ ОРУЧИО НА ЊЕГОВУ ВОЈСКУ — УВЕРЕН ДА ЈЕ ЊЕГОВ НЕОСНОВАН ЗАХТЕВ НА ПРЕСТО ДОНЕО „БОМБАРДОВАЊЕ О НЕБА“ (1360)

ОПТИЧКА ИЛУЗИЈА

ГЛЕДАЈТЕ УПОРНО ДИЈАГРАМ И НА МЕСТИМА УКРШТАЊА ВЕЛИХ ЛИНИЈА ПОЈАВИ СЕ СИВЕ МРАЉЕ

Најиско: НАЗИМ ХИКМЕТ

Можда је било тако, а можда и није, сине мој, али причају да су на три различита краја земље далеко један од другог, живела три младића једнаког раста и узраста. Та три младића из разних крајева земље никад нису видели један другог и никад нису чули један за другог. Ипак, догодило се некако да су исте године, у исти дан и у исти час кренули на пут, сине мој, да би нашли чаробни камен вечног живота. А тај волшебни камен лежао је далеко, иза седам гора, на дну крвавог извора. Три младића из три различита краја земље кренула су на пут разним путевима. Први младић ишао је све док се његове гвоздене ципеле нису излизале, а његов гвоздени штап постао танак као врбов прут, а он сам није на пола пута присео да се одмори. Лагано су му се спустиле трепавице и он је заспао од умора. А када се први младић пробудио, сине мој, крај њега је стајала девојка, лепотица над лепотицама, руку обојених кном и црно осеченим очима.

— Куда идеш, о младићу? — запита га она.

— По камен „вечног живота“ — одговори младић.

— Камен вечног живота лежи далеко, иза седам гора, на дну крвавог извора. Да би до њега стигао није ти довољан ни читав живот. Они којима су дани избројани треба да их проведу у уживању. Ти си пчела, а ја — цветић. Остани та мном. Узми мој мед.

И младић није издржао, сине мој, остао је на пола пута.

За то време је један други младић ишао и ишао, ишао и ишао. Када би осетио умор он је, да не би заспао, засецао ножем своје тело и посипао рану сољу. Бол га је толико пекао да младић није осећао замор. Од жеђи му се језик залепио за непа. Најзад, осетио је такву жеђ да угледавши пред собом светлуцаву површину воде која је блистала као злато, није издржао већ је потрчао ка њој. Младић је испио један гутљај златне воде и таква му се свежина разлила по телу да више није могао да се отргне од воде. И остао је други младић, преваливши две трећине пута.

А за то време трећи младић је стално ишао и ишао. Жеђ га је мучила, али он није пио воду јуборавих извора на које је уз пут наишао. Изнемогао је од умора, али се нигде није одмарао. Ишао је и ишао, ишао и ишао.

Онај ко иде стално напред стиже на циљ, сине мој. И ти увек иди напред, не заустављај се, не приклањај се ни пред ким, тврдо верујући у своје дело. Онај који верује стићи ће на циљ.

»СВИ МЕТРОИ СВЕТА«

На читавој Земљиној кугли има 28 градских подземних железница. Од њих се 17 налази у Европи, 7 — у Америци и 4 — у Азији. Аустралија и Африка још немају метрое.

Најстарији метро, саграђен 1863. године, налази се у Лондону. Најдужи је метро у Њу Јорку: дужина свих његових линија износи 380 километара.

Најкраћа метро-линија, изграђена 1876. године, налази се у Истанбулу — са свега две станице, а растојање између њих износи 600 метара. Ипак, истанбулски метро превезао је током 1962. године 11 милиона особа.

СТОП!

Стоп! — назива се препарат којим се у Сједињеним Америчким Државама врше последњи опити. Поље његове примене прилично је уско. Ево шта је о новом препарату изјавио Џејмс Фарли, специјални помоћник директора пошта и телеграфа у Америци: „Најзад ћемо се спасти невоље која годинама и годинама прати разносаче поште“.

А та невоља су нападачки расположени пси у кућама где поштар доноси пошту. Хемичари се надају да ће пси, онушавши поштареве панталоне натопљене препаратом „стоп!“ збуњено подвити репове и повући се у своје псеће кућице „запушивши“ нос шапом.

Умрла »вереница опасности«

У Нансију је 16. децембра умрла у 88. години Мари Марвен позната под надимком »вереница опасности«. Вероватно да нема опасности у којој се ова необична жена није огледала и у сва којој је — успела. Мари Марвен била је прва жена у Француској која је возила аутомобил, вероватно једина која је у балону прелетела Северно море и прва која је управљала авионом. Мари Марвен је и једина Францускиња која се у првом светском рату борила у првим борбеним редовима. Ратовала је преобучена у војника 42. батаљона алпских ловача. Као једина жена на свету она је освојила пет диплома за управљање авионима и хидроавионима. Кад је имала 75 година Мари Марвен је стекла диплому и за управљање хеликоптером.

»Вереница опасности« дипломирала је на свим одсецима спортске академије и била је првакиња у јахању, гимнастици, стрељаштву, пливању, смучању, мачевању, тенису, голфу, боксу и циљу-цицу. Била је алпинисткиња, одлазила је у лов у Африку и на крајњи север у лов на туљане. Још 1911. године освојила је у Италији први пехар за пилотирање и поставила је рекорд за жене у дужини и трајању летова. Као дипломирана болничарка она је у првом светском рату на смучкама суделовала у спасавању рањеника на италијанском фронту. Касније је била прва жена која је с француским војницима продрла у Сахару.

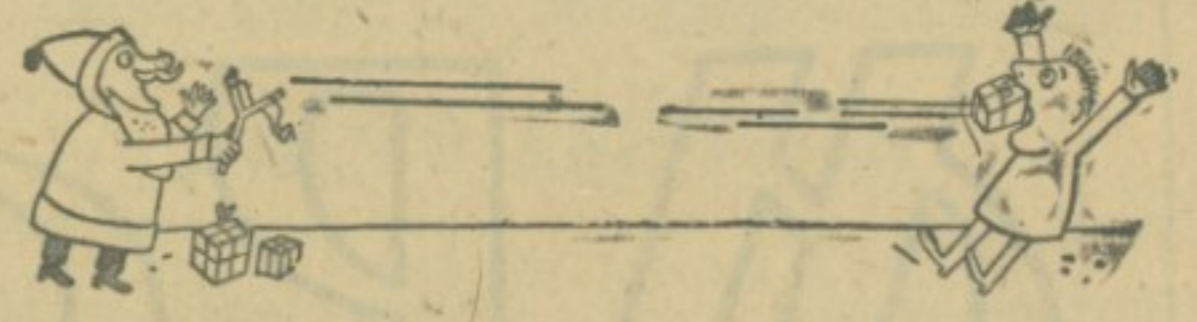
Мари Марвен похађала је универзитет и дипломирала филозофију; знала је неколико страних језика и занимала се за уметност, картографију, метеорологију и књижевност. Њена књига успомена »Невеста опасности« добила је прву међународну књижевну награду у Лос Анђелосу.

Мари Марвен имала је око 30 одликовања од којих 16 страних. Родила се 20. фебруара 1875. године у Орилаку, у покрајини Оверњу, као ћерка скромног државног службеника.

СРЕЋНА НОВА ГОДИНА

Слање новогодишњих честитки пријатељима по тиче још из древних времена. У Египту је нова година прослављана узајамном разменом симболичних поклона као што су биле бочице са мирисом и драго камење у облику бубе котрљана на којима је било исписано „Сву добру срећу“. Римљани су један другом слали стрене — транице лавра или маслине често украшене златним лишћем. Поред оваквих честитки, стари Римљани слали су пријатељима и светиљке украшене стренама на којима је било исписано:

„Нека ти Нова година буде срећна и берихетна.“
 Прослављање и честитање првог дана нове године очувало се у Европи и у првим вековима нове ере. У 15. веку уметници-ребари израђивали су неку врсту илустрованих честитки са изразима лепих жеља. На једној од њих, сачуваној до данас, налазе се речи: „Добра и срећна Нова година!“. Током 18. и почетком 19. века бакрописци су израђивали новогоди-

шње честитке и календаре за рачун разних организација, трговаца и занатских еснафа. Дан нове године на свим континентима и у свим земљама је дан заједничке радости, добрих жеља и поклона.

У Судану се 1. јануара не слави само празник нове године, већ и Дан независности. Као симбол успеха и среће у новој години сматра се зелени орах (та врста ораха и кад узри задржава зелену боју) и Суданци честитају је дан другог празник уз жељу да уочи нове године пријатељ нађе зелени орах.

У Либану се нова година слави поред обавезног зеленог дрвета. Јер, зелено дрво има за Либанце нарочито значење: на државном грбу Либана нацртан је вечито зеле-

ни кедар. За нову годину родитељи се труде да купе деци све оно што су им током године обећали.

Када у Ираку откуца поноћ и наступи нова година сви који су се окупили око празничког стола љубе један другог пожељивши срећу. Улогу јелке игра било које зелено дрво, а најчешће млада урмина palma.

На Западној Јави на дан нове године рибари и мрнарари не отискују се на море. Завршетак старе и почетак нове године и они прослављају заједно са својом породицом, рођацима и пријатељима.

У Авганистану се почетак нове године слави у пролеће. То је истовремено и нова година и Празник пролећа, почетак пољских радова. Одмах после нове године по-

чиње и нова школска година јер је у Авганистану школски распуст зими, а не лети.

У Шкотској уочи нове године деца иду од куће до куће певајући традиционалне новогодишње песме, а за њих као уздарје добијају од домаћица колаче и слаткише. У неким крајевима Шкотске и до данас се сачувао обичај да се уочи нове године пали велика ватра од распечаних винских буради.

На Тибету, прослава нове године, највећег празника у години, траје понекад читавих месец дана. Славе почиње украшавањем домова и улазних врата гранама клекке. Додуше, почетак нове године на Тибету, не поклапа се са нашим и не пада увек на исти дан. Понекад се он слави тек у фебруару, јер Тибетанци рачунају време пре-

ма тибетанско-кinesком лунарном календару.

У Италији се на новогодишњу ноћ избацују из куће старе и дотрајале ствари. У Шпанији се нова година дочекује грогњем. Кад поноћ почне да откуцава уз сваки ударац сата поједе се по једно зрно грогња.

Када би неко могао да са неке друге планете посматра прославу дочека нове године, видео би да се ракете и прскалице не пале свуда на земљи истовремено, већ у размацама од по једног часа. Нова година најпре наступна на такозваној датумској граници, на 180. степену географске дужине, у Тихом океану. Рачунајући према нашем, средњоевропском времену, тамо нова година наступна 31. децембра у 11 часова пре подне. Одатле она креће

на пут око земљине кугле посетивши најпре Аустралију, па затим Азију, Европу и Африку, да би прешла Атлантски океан и стигла у Америку, а завршила свој пут тамо одакле је и пошла, заправо испред саме датумске границе.

МЕЗОСКАФ

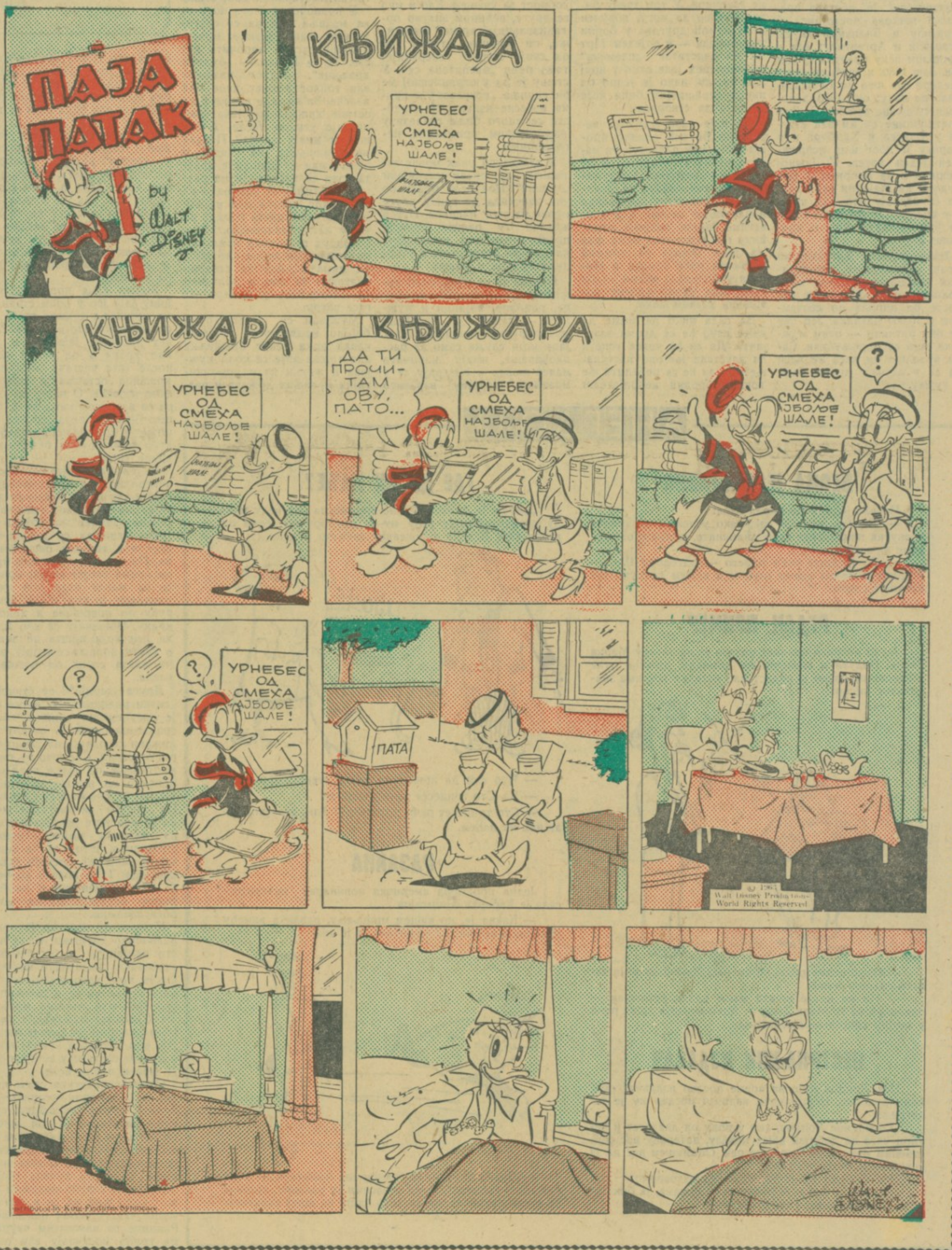
Прва туристичка подморница, мезоскаф, коју је саградио Жак Пикар, син проналазача, биће главна атракција на националној изложби која ће се одржати 1964. године у Лозани.

ПРЕДНОСТ ИМА — КОЊ

Када је недавно Тома Пул путовао својим малим колима уским сеоским друмом у близини Корс Лона, у Енглеској, изненада је са једне ливаде догалописао један коњ и скочио на хаубу. Пошто је ударцима копита разбио предње стакло, коњ се испео на кров и низ њега склизнуо на прљажницу. Одатле је, продорно ништећи, скочио на земљу и одгалописао.

Пул је тужио сопственика коња тражећи одштету за раздупана кола и озлеђену руку. „Коњ је осигуран и одштету би имао да плати осигуравајући завод — тврди сопственик. — Али, Томас Пул не може да добије процес. Посматрајући случај с правне тачке гледишта пут на коме се догодила незгода припада ливади, а ту коњ има предност.“

МРАВ

који осваја свет

Већ деценијама бесни немилосрдан, суров, рат, борба какву је историја ретко видела: милионске војске кренуле су једна против друге. Њихови освајачки походи стављају у заснак и војне великог војсковође Александра. Чим се противници сретну они се и нападају: из појединачног чаркања за најкраће време се развије велика битка. Милости нема, а победник је увек: *iridomyrmex*.

У правданом време *iridomyrmex* је постала претесна њихова постојбина у Бразилу и Боливији па су освојили и Аргентину; али у прошлом веку кренули су даље. Још 1880. истребили су на Мадери све што им се испречило на путу; око 1900. запосели су јужне државе САД, а претходнице су им већ стигле у Брисел и Хамбург и у Паризу је због њих испречен један хотел. У Јужној Африци и на Азорима, у Напуљу и на Мајорци већ одавно се осећају као код куће, а у пределу Лисабона и Опорта још се љуте боре о власт.

Iridomyrmex, аргентински мрав, одликује се изванредном плодношћу. Једна мала колонија од сто чланова нарасте од априла до септембра у 10.000 ратника. Јер сви су они ратници — осим мужјака који су мирољубиви. Сама краљица ни часа не чини да се у случају нужде баци у гужву.

Оно што *iridomyrmex* чини готово непобедивим противником пред сваком другом врстом мрва је његова специјална метода борбе: нимало витешка али врло ефикасна. Док се борбени шумски мрав као страшни ратник, слеп од беса, баца на не пријатеље и гризе их где стигне, овај се у почетку држи на безбедном одстојању, и као лаконоги боксер обиграва око противника, чека док овај своју заштиту са стране или с леђа за моменат не занемари. У том трену бива ухваћен за ногу, повучен и уз помоћ другова у борби раскомадан — и поједен. Мртве из властитог „племена“ *iridomyrmex* једе само у крајњој нужди, иако је једно од најпржедрљивијих бића које је природа створила.

Да није тако мајусан вероватно би већ одавно прождерао нашу планету! Он напада птице у гнезду и пилиће у кокошарнику, удруженим снагама слисти за неколико часова теглу мармеладе и настањује се чак и у креветима својих очајних домаћина где вероватно нема шта да једе. Ништа не помаже стављати ноге ормана и столица у посуде с водом — он претрчава преко водене површине сасвим лако.

За сада нико не може да каже како ће се драма завршити. Да ли ће човек успети да заустави његово наступанье? Да ли ће га победити негови природни непријатељи

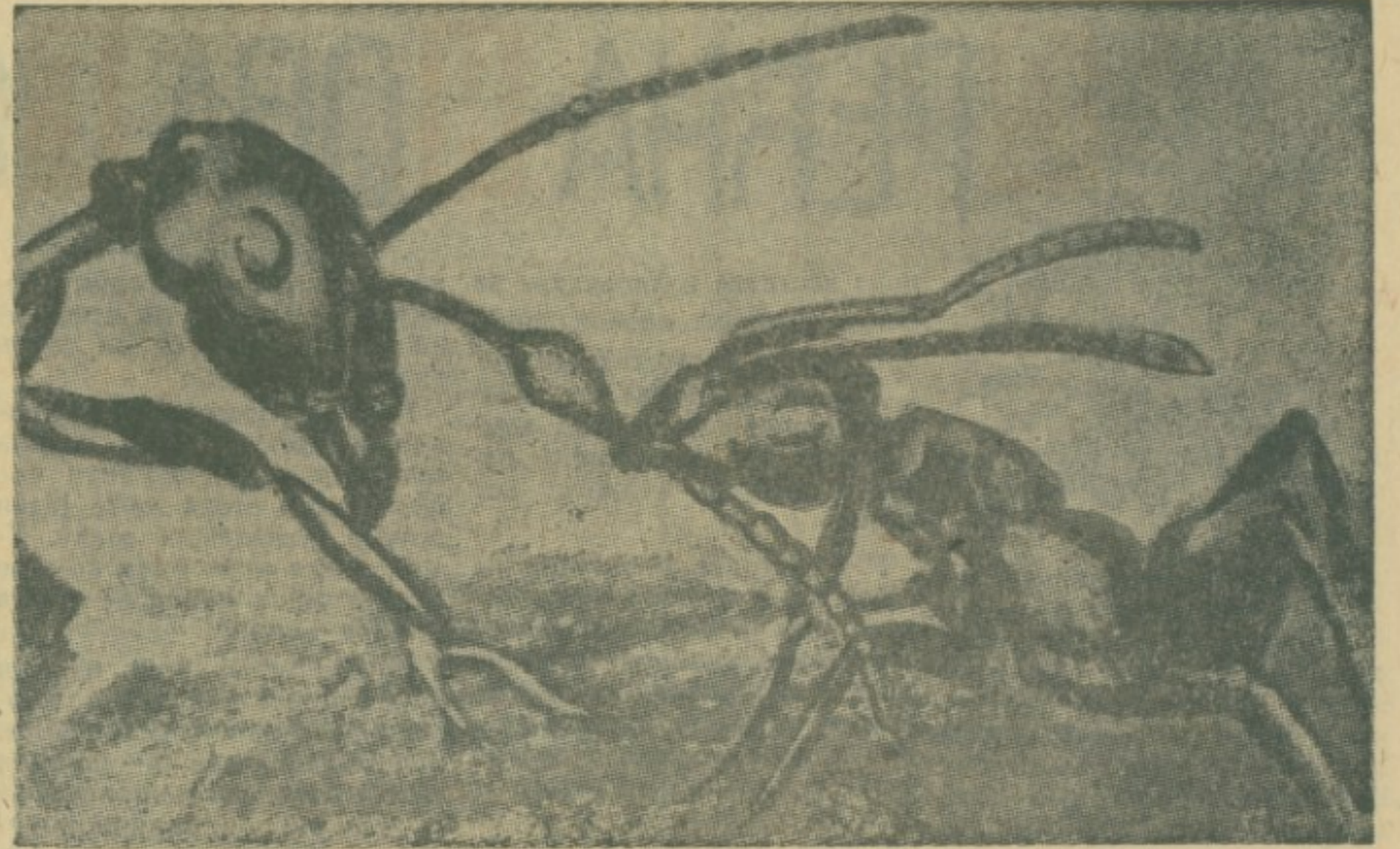
или нова средства за борбу против штеточина? Или ће успети да истреби 6.000 врста и подврста других мрва и да објави свој дефинитивни тријумф?

Једно се ипак зна: атомски рат би он знатно лакше поднео него људи! Установљено је да и без приметне штете подноси много већу дозу зрачења од човека. Он је све друго пре него животиња која не уме да се снађе у новој ситуацији.

Доказана је чак његова способност за учењем. Као и многе друге, већином знатно организоване врсте животиња, он мноштво ствари учи од своје старије генерације; тако рећи „васпитава се“. У стању је да у ограниченој мери скупља „искуства“ и прима извесне навике. У младости се много боље сналази у изванредним променама него доцније.

У заједници ових мрва запажени су прави случајеви „лудила“. Полудела мрави по чину изненада да гризу друге мраве из свог племена. Истраживачи су овакве ставили, после смрти под микроскоп, на „сто за сецирање“, и утврдили туморе у мозгу.

Подела рада у мрављој држави у којој постоје: краљице, раднице, војници и мужјаци — тачно је одређена према функцијама мозга. Мужјаци који служе само за расплођавање, имају нарочито мален мозак и сматрају се у мрављем царству изразито

Борба каква се у историји није забележила. Чим се противници сретну, одмах се развија битка без милости, а победник је увек: *iridomyrmex*

глупим; краљица не зна за материнску нежност — она до краја живота само леже јаја. Раднице у мрављој држави имају најјаче развијен мозак. Установљено је да оне за пола сата тачно проуче круг од 75 сантиметара око свог стана.

У прапочетку свога постанка мравља држава се састојала од једног јединог мрва, додуше сасвим нарочите врсте. То је женка — „будућа краљица“. Једног влажног али топлог летњег дана она излеће. За хиљаде женки и десетине хиљада мужјака стан постаје ускоро тесан. А зашто и имају крила? Полазе из мравињака, из гнезда у земљи или из шупљине дрвета (они се настањују на различитим местима), у слободу: на врх неког камена или најближу стабљику цвета одакле почињу лет у непознато.

Ваздух се испуни крилатим мравима који лебе као облаци дима — већ су стварно сматрани за дим и долазили су — ватрогасци у намери да гасе ватру.

Мужјаци су десетоструко бројно надмоћнији. Високо изнад врха неког брестовика или торња вије се коло мужјака и женки из најразличитијих мрављих држава и раз-

них врста. После парења женка зна само још за један циљ: земљу! Јер она је сигуран заклон у који стигне само мајусни део оних који су излетели.

Краљица се за читав свој живот онда укопа у земљу, у „кратер“ потпуно затворен од спољног света. Претходно она чеше леђа о неку стабљику све док се крила на предвиђеном месту не слома. Остаци апарата за летење — пре свега мускулатура крила — полако се смањују и постају житница за храну, као грба у камиле.

Женка сама прождере већину јаја јер у овом стадијуму оснивања државе треба да остане само оно најбоље. Девет десетина јаја служи јој као храна а од чаура које после тога настану усамљена краљица оставља у животу само највеће. О њима се стара са изврсном пажњом да би што брже сазрела јер она не може у том великом погону дуго да ради сама, без довоза хране споља.

У јужним крајевима после четири недеље а у суровијој клими тек после 9 месеци добија она друштво: такозване „ситне раднице“ на којима се јасно види да су дошли на свет под тешким околностима. Па ипак они помажу мајци према својој снази: брину се за младе који још нису измилели а пре свега буше рупу до површине и доносе храну. Понашају се као млади пси који ништа не знају о свету: воле да се играју али их хвата страх од њиховог плена.

Друга „серија“ су такође „ситни радници“. Ни њима није досуђен дуг живот. Али грађевина расте а живот у држави се одвија на тачно одређен начин. Све што ту гмиже потиче од једне краљице односно од њених наследница јер ни она не живи вечно. На „престо“ се поставља женка из властите државе или се из великих ројева узима странкиња, што се дешава чак и када већ постоји једна краљица. Тада долази до борбе између ривалки и на бојишту остаје једна од њих обезглављена.

У мрављој држави је врло разнолико друштво: ту се често настањују и „странци“, такозвани „мајмунски мрави“, кукци који тако верно имитирају мраве да се и домаћини преваре; или извесне мокрице (*Oniscus*) заштићене чврстим оклопом од сваког напада, или „буцасти кукци“ који излучују слаткасту течност коју мрави веома воле.

Опасност наступа увек када се држави непријатељ број 1, кукац *Lomechusa* сунвише размножи. И он лучи шећер па и њега зато трпе и заборављајући на материнска осећања хране га својим младима. Та врста кукаца своја јаја веома слична мрављим леже код њих па се и она и чауре чувају веома пажљиво. Раднице са властитим чаурама грубо поступају али оне

то издржавају док чауре *Lomechusa* због тога пропадају. Само понеке на које раднице „забораве“ избегну уништење и излегу се.

„Случај *Lomechusa*“ представља само једну опасност која прети мравима. Лисна ваш такође излучује омамљујући сок и раднице се после посла поткрепљују „добром капљицом“. Зато се многе претворе у праве пијанице па се тетуррају и отежавају жив промет у вртаци. Војници их односе на дневну светлост да се истрезне.

Судбина радница из извесне екзотичне врсте мрва које њихови другови изаберу као „флаше меда“ — за жаљење је. Те „флаше меда“ се препуну вектаром и у остави на таваници се чврсто припију једна уз другу док благо у њиховим трбусима не устреба. А докле могу да прођу недеље и месеци!

Постоје такође амазонски мрави који држе робове и чија су уста тако изопачена да не могу сами да једу: њих хране робови, мрави друге врсте које они једноставно похватају и довуку. Нису уза луд о мравима писане читаве библиотеке а ипак та тема још није пресахла.

Шта би се десило када би чауре *Lomechusa* биле боље чуване? Од њих би врста мрва, поманиа за њиховим соком, свакако уумрла.

Један познати истраживач који се деценијама бавио осветљавањем живота мрва убућен је да су се такве трагедије већ догађале и доводиле до изумирање непознатих врста мрва.

Из свега излази да су мрави способни да преживе атомски рат и надживе човечанство, али да су остављени на милост и немилост опасностима које дремају у самим њиховим насељима.

АНЕГДОТЕ

ВЕОМА ЈЕДНОСТАВНО

Питали једном Бернарда Шоа: — Кажите, молимо вас, како успевате да сваког тренутка измишљате ваше знамените, мудре и оштроумне фразе? — То је више него просто — одговори Шо. — Мислим о нечем веома глумом а кажем потпуно супротно од тога.

РЕДАК ПРИМЕР

Један познати адвокат позвао је на вечеру Марка Твена. Надути и невазитани домаћин, држећи руке у џеповима, овако је представио осталим гостима знаменитог писца:

— Изванредно редак примерак. Хуморист који заиста смешно пише.
— Ни ви нисте ништа мање редак примерак — одговори на то Марк Твен. — Адвокат који држи руке у својим сопственим џеповима.

НЕСТРПЛИВИ ИЗДАВАЧ

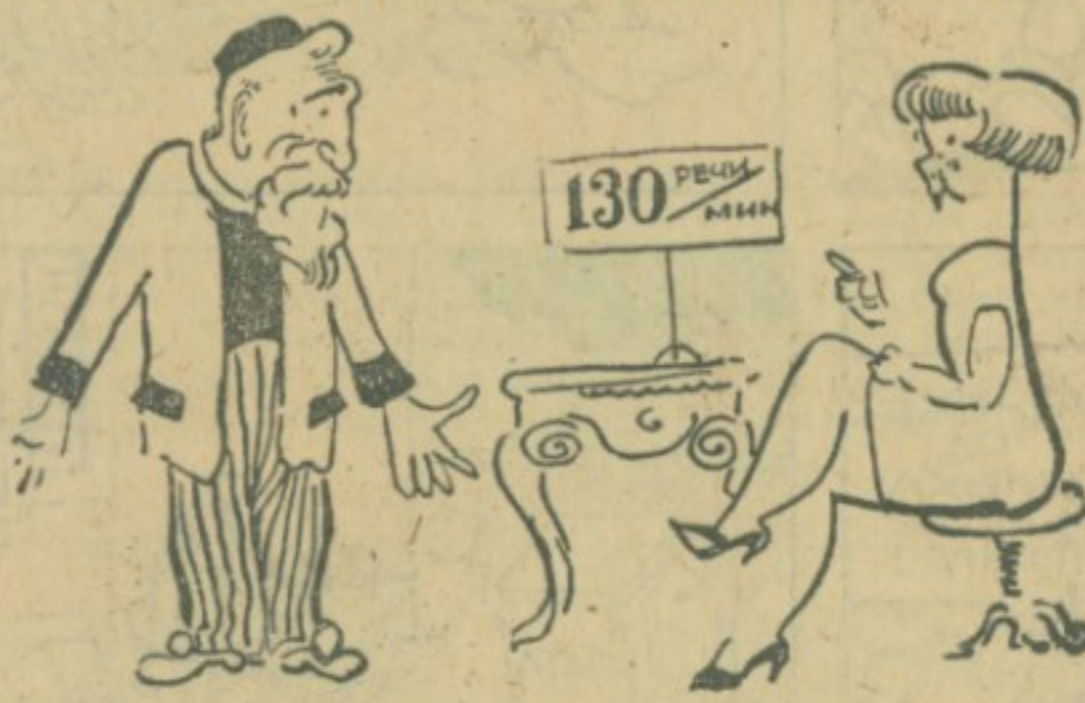
Џек Лондон није на време послао издавачу обећани рукопис. Нестрпљиви издавач послао му је телеграм:

„Господине Лондон, ако у року од двадесет и четири часа не добијем вашу новелу, натераћу вас сопственим рукама да одржите реч. Опомињем вас да ја испуњавам своја обећања.“

Џек Лондон му је телеграфски одговорио: „Сер, када бих и ја радио само рукама, ја бих такође увек испуњавао своја обећања.“

ГДЕ ДА ИХ НАЂЕ?

Једном је Анатољ Франс примио на рад неку младу стенографкињу коју му је препоручио један од пријатеља. Велики књижевник запитало је девојку:

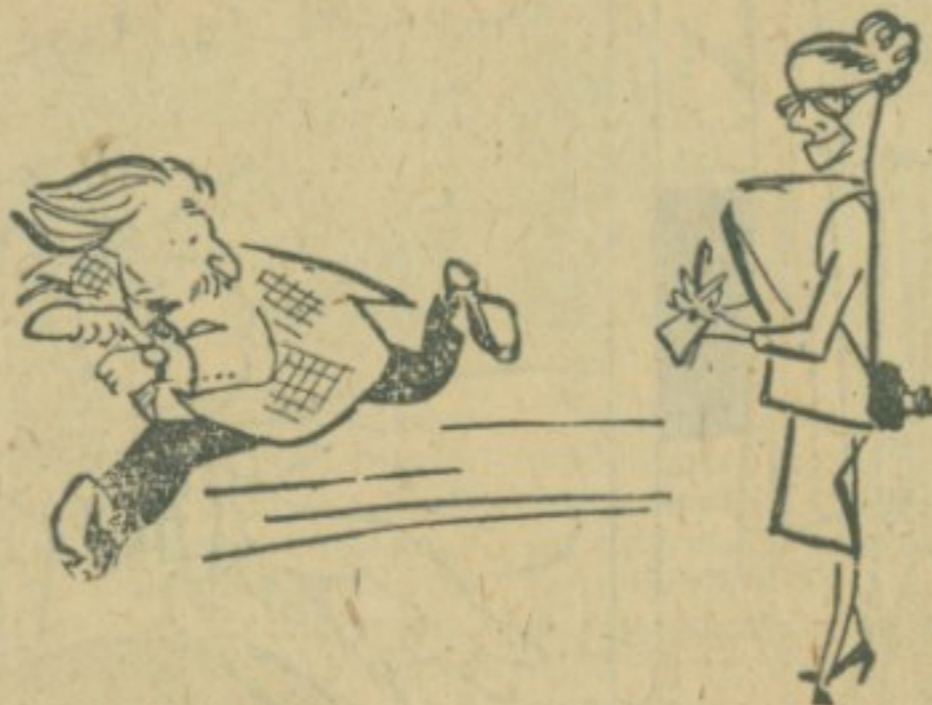

— Чуо сам да прилично добро стенографишете?
— Да. Сто тридесет речи у минуту.
— Сто тридесет речи у минуту?! Али, девојко, где да вам их нађем.

РАЗЛИКА

Једна продорна америчка новинарка интервјуисала је Алберта Ајнштајна.

— Каква је, по вашем мишљењу, разлика између времена и вечности? — питала га је она.

— Драго дете, — одговори јој Ајнштајн, — када бих имао времена да вам објасним ту разлику, прошла би читаву вечност пре но што бисте ви ишта схватили.

Корисно дрво

Капок дрво је у Еквадору врло цењено јер од његове коре се добија канал, вуном његовог плода испуњавају се прсице за пливање, а од његовог језгра добија се уље, сточна храна и сајун. Стога је тако и набубрло.

ПИЛОТ

Советски пилот-ловац Алексеј Константинович Рязанов налази се на ранг-листи савезничких пилота који су извршили највише борбених летова у другом светском рату. Рязанов је 551 пут летео на свим типовима авиона Совјетског Савеза. У својој летачкој каријери коју је започео још првог дана напада Немачке на Совјетски Савез, Аљоша — како су га звали његови другови — у првом борбеном задатку постигао је ваздушну победу, оборивши немачки „Хајнкел“. Али готово истог тренутка њега је оборио други непријатељски авион. Учествовао је после у највећим биткама у историји ваздухопловства код Волгограда, Кијева, Кубана, Москве, Прибалтика, Ржева...

Први дан рата...

У рано јутро 22. јуна 1941. године Аљошина ескадрила је мировала на писти. Обављане су уобичајене јутарње мирнодопске припреме. Одједном, непријатељски авиони замрачише небо над аеродромом и истог тренутка се сручише прве бомбе. Кроз кишу челика Аљоша је потрчао са својим друговима према авиону и ускоро био у ваздуху изнад Владимир-Волинског. Одмах се упустио у своју прву борбу са немачким „Хајнкелом“—111. Чим се приближио притиснуо је обарач својих топова и ватрени рафал посла вртоглаво ка земљи непријатељски авион који затим плану и распаде се још у ваздуху. Више него одушевљен желео је да се бори против стотине непријатељских авиона, али, док му је план још стајао на обарачу, његов се авион заљуља, поче да губи висину и ускоро тресну о земљу. Сав модар и изубијан, једва је успео да се одмакне од авиона који је неколико тренутака касније експлодирао. Цео дан је после, више него уморан и изнемогао, пешачио до свог аеродрома.

...и први некролог у ескадрили

Измучен, ушао је у штаб лука да се јави команданту. Није нашао никога, сви су били на писти. Наједном застаде запрепашћен. Мислио је да га очи varaју и приђе ближе да боље погледа: на једном сталку је стајала његова слика уоквирена црним, а поред ње — некролог о њему. Читао је дирљив некролог о својој погинутији! А он је жив и здрав!

Пошао је према стајанци где су били његови ратни другови. Смејао се и прилазио својој ескадрили. Сви су стајали укочени не верујући својим очима а онда му јурнули у загрљај. Вест о његовом повратку муњевито је прострујала аеродромом. Приређен му је дочек.

Пришао је команданту и само што је почео да му рапортира знак за узбуну је почео да завија. Непријатељски авиони су долазили. Погледао је у небо а затим у команданта.

— Смед ли? — упита и показа на ловачки авион И-16, који је стајао поред писте.

Командант климну главом и насмеја се. Рязанов скочи на крило и за трен ока затвори кабину и вину се у небо. То му је био други борбени лет и други непријатељски „Хајнкел“ се задими, направи смртоносни ковит и нест са неба. Кад су слетели,

КОЈИ ЈЕ ЛЕТЕО ЦЕЛОГ РАТА

пред целом ескадрилом командант му рече:

— Добро је, рапортирао си ми у ваздуху. Сада си са овим „Хајнкелом“ квит...

— Није тако, друже мајоре, — рече Рязанов. — Обрачунати се — значи помирити се. Не може, друже мајоре...

— Тако је, Аљоша. Слажем се, али иди одмори се.

Бранио је Москву

Била је јесен, натмурена и облачна. Непријатељ је почео ваздушну офанзиву на Москву. Рязанов је летео у пару са својим командиром ескадриле. Из облака су испали читави ројеви непријатељских авиона, бомбардовавали и опет се повлачили у облаци. Наједном се пред њима појави осам „Месершмитова“. Два против осам! Непријатељска надмоћност их није збунила. Нагло су се попели и кад су заузели добар положај пошли су смело у напад на прву четворку. Муњевито се обрушише: један „Месершмит“ одмах плану и распрсну се у комаде. Други „Месершмит“ Аљоша ухвати у визир нишана, притисну обарач и — непријатељски авион обавијен димом вратоломно се сурва. Остала два „Месершмита“ побегоше са видика, а њих двојица пођоше још смело на другу четворку. Могао је да победи само смелији и бољи. Аљоша приђе ближе и са два кратка рафала обори и други непријатељски авион, а затим још једним страховитим ватреним снопом посла на земљу и трећи „Месершмит“.

Био је неустрашив

Победе, које је постигао у ваздушним борбама са многобројним непријатељским авионима, ређале су се једна за другом. У току 551 борбеног лета хиљаде непријатељских и топовских и митраљеских зрна било је испаљено на њега. Борио се смело за отаџбину док је на његовој блузи пилота-ловца сияо Орден Црвене заставе за храброст и одважност у одбрани Москве.

У чувеној бици код Ржева 17. фебруара 1942. године његов авион је сав изрешетан непријатељским рафалима.

После дуге борбе са два „Месершмита“ кад их је видео у пламену и кад је мислио да је већ победио, трећи непријатељски авион га је послао на земљу. По други пут је био скинут с неба али опет само за кратко време.

Храбро је чувао и небо Волгограда и за кратко време оборио седам непријатељских ловаца разних типова. За неустрашивост у ваздушним борбама одликован је Орденом Лењина.

На кубанском небу, у највећим биткама у историји ваздухопловства, Аљоша се борио као командант ескадриле. Оборио су 30 непријатељских ловаца и бомбардера и тада је за јуначке подвиге проглашен за хероја Совјетског Савеза.

У лето 1944. на Прибалтику повео је у ваздушне бојеве ескадрилу ЈАК-ова. Истакао се својом храброшћу и високом техником пилотирања — пред његовом ескадрилом непријатељ је напуштао борбу и безглаво бежао.

Обрушавао се муњевито на „Месершмите“, „Хајнкеле“ и „Јункерсе“, и доживио 32 ваздушне победе, а у групи са својим друговима оборио је још 16 непријатељских авиона.

Сада је Аљоша пуковник совјетског ваздухопловства. За своју изванредну храброст у ваздушним бојевима постао је двоструки херој Совјетског Савеза и данас лети на ракетним авионима.

Кроз свет занимљивости

Пешчани мотор

Механизми слични онима који покрећу часовнике не једном су са успехом били коришћени у занатству и индустрији. Сетимо се само древних водених часовника и савремене водене турбине, часовника са опругама и механизмима базираних на опругама. Таквог једног „брата“ има и пешчани часовник.

У староримским позоришима за лагано покретање масивних декорација коришћен је „пешчани мотор“. У један огроман ваљак насули би песак. На врху песка лежала је

масивна метална плоча. Кроз мали отвор на дну ваљка песак је лагано истицао. Тешка плоча спуштала се заједно са нивоом песка и преко читавог система чекрну покретала је и позоришне декорације.

Неимарска загонетка

Сваки стари документ који је сачуван до данашњих дана представља огромну вредност. Због тога није било тешко схватити радост научника када је 1877. године био пронађен комад пергамента са старогрчким текстом прилично

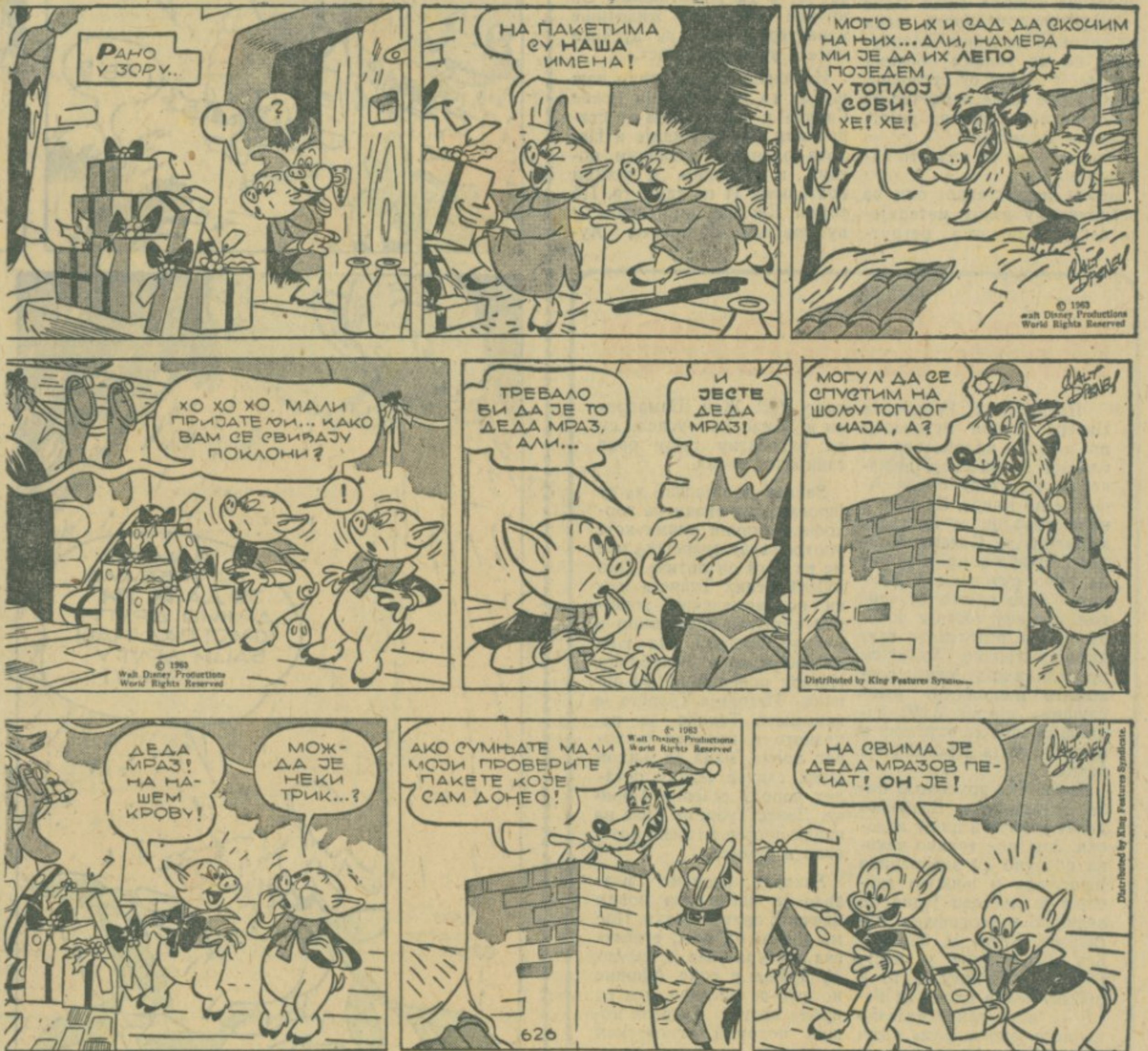
добро очуваним. У тексту је, како су научници претпоставили, био описан некакав механизам. Пошто су брижљиво из радили све делове који су помињани у тексту, научници су с тешком муком успели да те делове сједине и добили су — веома незграпну конструкцију. Чему је она могла да служи — то нико није могао да одгонетне. Научници су се надали у хорсокаку. Тек после више година откривено је да су у опису необичног механизма сви пасуси почињали истим слом... Био је то у ствари лист из старог грађевинског речника.

Пожар у мрежи

Европљани који су у 18. веку боравили у Индији причали су, по свом повратку, да Индуси у случају пожара набацају на запаљену кућу огромну металну мрежу и таме спречавају да се ватра пренесе на суседне доводе. То је било пре него што је Хемфри Дејви пронашао рударску лампу засновану на том истом принципу.

НОВОГОДИШЊА

Лопов је провалио у стан неког индустријалца у Сан Франциску и како није нашао ништа што би вредело узети, оставио је на писаћем столу ово писмо: „Ретко када сам у својој дугогодишњој пракси провалника чији је посао врло тежак, наишао на тако мало плена. Треба да се стидите што немате у кући чак ни цигарете за госте а да не говоримо о вискију. Чак и оно пола флаше соде било је устало. Примите ово на знање: не узимам ништа јер нисте вредни да budete покрадени. Ја вас више за вашег живота нећу узнемиравати, стари, бедни тврдице“.

Прекор провалника

ПРИЧА О ГРАМОФОНУ

Мисао како да се звук и глас »заробе« и касније опет репродукују — одавно је заокупљала човека. Било је потребно безмало 80 година рада док је створен данашњи тип грамофона

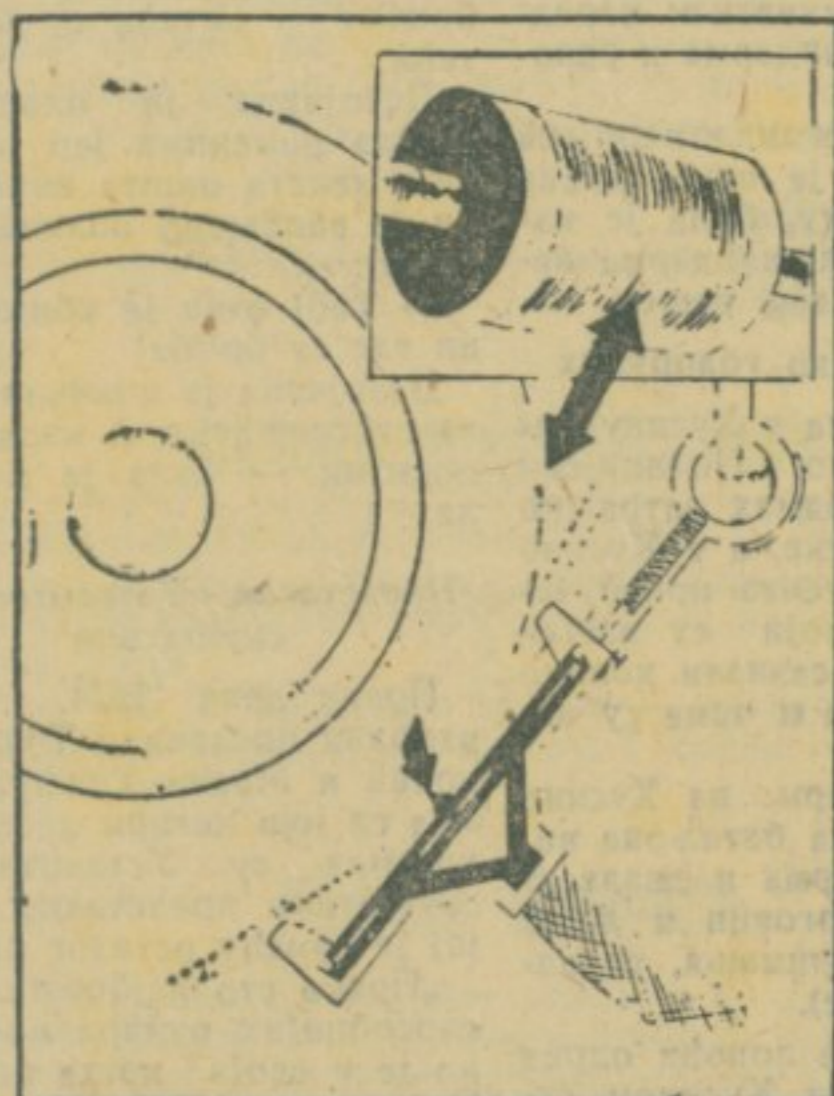
1. Данашњи грамофон је веома сложен електронски механизам који готово сто процентно репродукује човечји глас, музику и остале тонове. Међутим, било је потребно безмало 80 година рада док је створен данашњи тип грамофона. Ево, укратко, приче о том популарном механизму.

2. Мисао како да се звук и глас »заробе« и касније опет репродукују — одавно је заокупљала човека. Средином деветнаестог столећа неки Европљани су се бавили решавањем овог проблема и вршили опште. Неки Немци су успели да сниме глас на станоли, али је квалитет снимака био лош.

3. Амерички проналазач Томас Едисон је 1877. године случајно, док је радио на апарату за снимање телеграфских порука, пронашао грамофон. Чак и тај једноставан грамофон био је у стању да снима а затим да одаје разне гласове и музику. И Едисон је употребио станоли за снимање.

4. Први грамофони су зависили од звучних таласа који су својим вибрирањем покретали неку врсту мембране повезане са једном иглом. Игла је правила танке зарезе на станоли којим је био обложен један ваљак. При репродуковању, трагови на станоли су преко игле покретали мембрану.

5. У почетку, да би се, на пример, снимала музика, уметници су морали да седе око мегафона који је био везан за иглу и да свирају јаче и говоре гласније да би се добио снимак. Захваљујући тим, макар и врло примитивним грамофонима ми данас имамо сачуван глас Ерика Каруза.

6. Два Американца су 1885. усавршили грамофон: ваљак превукли воском који је мекши и тако добили вернију репродуцију. Две године доцније други Американца Емил Берлинер направио је грамофон за плоскоте плоче на којима је могло много више да се снима и лакше су чуване.

7. Иако још примитиван грамофон је подбудио велико интересовање. Већини људи је пружао могућност да чују чувене оркестре и уметнике код своје куће, да уживају у уметности оних које иначе не би могли да чују. Власници грамофона су убрзо почели да праве купове на којима су слушани концерти.

8. Ускоро је грамофон сем чисте забаве почео да постаје и веома користан у школама и канцеларијама. Едисон је увео извесне измене у грамофон и створио тако машину за диктирање. Данас се (на веома много употребљава у установама, а у школама понекад замењује и самог наставника.

9. Највећи корак у историји грамофона направљен је 1925. када је пронађен начин снимања помоћу струје. Микрофони су приликом снимања могли да буду и удаљенији и није више било потребно да се специјално свира за снимање, као раније, нити да се нарочито подиже глас или виче.

(НАСТАВИТЕ СЕ)

НА ВАЗДУШНИМ БАЛОНИМА

Над мореузом широким два километра, између јапанских острва Шикоку и Авандаи, помоћу малих балона постављен је електрични кабл високог напона. Пошто је »операција« била изведена, балони су скинути с кабла. Чitava операција трајала је свега шест часова и показала се као јевтинија од свих које су до данас примењиване. Од употребљених балона само су два прсла, док се један откинуо и одлетео. На тај начин пронађен је нов начин постављања ваздушних електричних каблова на већа одстојања, и то без опасности да се кабл прекине.

ЛИСИЦА У КОНЗЕРВИ

Лисица у конзерви није неки нов специјалитет за гурмане, већ занимљивост о округу Аурих, у Немачкој. Наиме, тамо се једна лисица буквално ухватила у празну кутију од конзерве која је у једном сеоском дворишту служила за остављање хране за телад. Више од месец дана земљорадници су повремено виђали тета-лију како насумце лута главе заглављене у плехану кутију. Најзад је један ловац убио лисицу.

ТЕХНИКА И КЕЛНЕРИЦЕ

Аутоматизација све више и све дубље продира и у свакодневни живот. Из даљине се данас управља не само авионима, подморницама, торпедима, већ и — келнерицама. У великим ресторанима је усмено наручивање и послуживање пешнице постало преспоро. Због тога су власници једног великог ресторана у Холивуду одлучили да своје келнерице опреме ценим транзисторским радиододашљачима и пријемницима. Помоћу њих келнерице могу да примају поруџбине и не прилазећи гостима и да те поруџбине пренесу даље у кухињу или точионицу.

ОКРУГЛА СТВАР

Деца италијанских радника називају своје ново одмаралиште које је подигла једна италијанска фабрика »округла ствар«. Импазантна грађевина од дванаест спратова стоји на плажи ди Маса. Поглед на степениште овога »синоса за годишњи одмор« изазива вртоглавицу.

ПСЕЃА ГОЗБА

Власник далматинске доге много држи до свога четвороножног пријатеља. У част његовог првог рођендана приредио је пријем за псе на који су наравно били позвани само педигрирани. Није познато да ли су гости навалили на хладан бифе.

ДРУМ КРОЗ КУЋУ

Један трговац у Хејвардс Хиту у јужној Енглеској сарадио је нову кућу на свом земљишту преко кога од памтивека води пешачка стаза. Општина је наредила да кућа не сме ни дању ни ноћу да се закључава да би пешаци и даље могли несметано да иду својим путем, који води баш кроз њу. Тек када пут буде заобилазно око куће, доћи ће крај непољама овог домаћина. А дотле ће странци улазити на његову капију, пролазити кроз трпезарију и излазити на задња врата.

ЗБОГ ТЕМПА ЖИВОТА

Живци су услед превелике брзине данашњег живота преоптерећени али се то може приметити и на коси која постаје седа. Италијански професор Диани са римског института за контролу растања и медицински развика — изнео је ову чињеницу. Према њој данас 6 одсто жена већ са 35 година добија седу косу. Међутим још 1925. бео прамен косе код жена од 45 година представљао је реткост.

ШАЉИВА ШАЛА

Једна домаћица у Западном Берлину је пред долазак судског извршитеља који је требало да јој заплене радио-апарат тако углачала паркет у своје стану да извршитељ није могао да се одржи на ногама. Два полицајца која су му дошла у помоћ, већ су се после неколико корака извалили на паркет поред извршитеља и домаћице. Борба за апарат наставила се у дечјој соби где га је жена сакрила у кревет свога синчића.

РЕТКА ДОСЕТКА

Да би оживео свој посао шкотски гостионичар Харолд Маклеви је смислио јединствен трик којим је истовремено решио и проблем чишћења свога ресторана. Маклеви је објавио да последњи гост има да очисти ресторан а за то може једном у недељи три сата бесплатно да пије. Откако је уведена овај обичај локал увече не може никако да се испразни — свако хоће да буде последњи гост.

ЈЕВТИНИЈИ ПОВЕЗИ КЊИГА

Важан моменат у Јапану је и нагли пораст издања књига јевтинијег повеза. Због њихове »величине« и ниске цене ова издања су постала популарна код свих читалаца. Слични повези постоје у Јапану од пре четрдесет година али их је било свега неколико типова. Данас међутим, повећани број повеза величине »Пингвин« и »Пеликан« издања постало је популаран а неке, чак — бест-селери.

ПОЗНАЈЕТЕ ЛИ СВОЈИХ ПЕТ ПРЕСТИЈУ

Имамо прсте на руци, а не знамо какве се рачунске радње могу помоћу њих да изврше

сви прсти десно од њега — јединице. Колико је десетица? Шест. А јединица? Три. Резултат је, значи, шездесет и три.

Као што видите, овај начин је још једноставнији. На жалост, помоћу њега можете множити само са девет (у нашем систему бројања).

Лепо, рећи ћете ви, али имају ли слични методи какво практично значење? Јер, на крају крајева није тако тешко научити напамет таблицу множења. На овај начин могу се множити и веће цифре, оне које нису обухваћене „малом“ таблицом множења. Само, у том случају треба неког позвати у помоћ. Са четири руке могу се множити бројеви од 11 до 20, али пошто је овај начин знатно сложенији његово објашњавање однео би нам прилично простора.

Ова веза између рачунања и прстију на руци није случајна. Поменили смо већ да деца понекад уче да рачунају на прсте. Тако је учио да рачуна и читаво човечанство. Називи за неке бројке у многим језицима везани су с прстима или читавом руком. Тако, код Јаванаца реч „пет“ гласи исто као и „рука“. Код гренландских Ескимима и неких аустралијских племена „шест“ се изражава речима „један прст с друге руке“, „десет“ — „две руке“, а „двадесет“ речју „човек“.

У старим уџбеницима рачунања све бројке прве десетице (од 1 до 10) називају се прстима.

После свега овога није тешко разумети зашто су готово сви цивилизовани народи, не договарајући се, увели декадни систем бројева: због тога што су сви учили да броје на прсте.

Као својих пет прстију — кажемо кад хоћемо да истакнемо како неки предмет познајемо до тачина. Али, да ли ми баш тако добро познајемо својих пет прстију. Нећемо се задржавати на разним анатомским појединостама; узнећемо само једну страну, ону чисто математичку.

Колико прстију на руци имамо, то вам је, јасно, познато. Али, да ли знате колико су прсти дугачки и дебели? Да ли вам је познато растојање између врха палца и врха малог прста — оно што се назива педаљ? Или од врха палца до врха великог прста?

А то није на одмет знати. Потребно је, рецимо, да измерите ширину стола а при руци немате ни сантиметар ни лењир. Шта да учините? Ви знате, на пример, да ваш педаљ износи 19 сантиметара. Три педаља одмерена по ивици стола — 57 сантиметара. Остаје још комадић ширине три прста. То је још пет сантиметара — укупно 62. Разуме се да ово није баш најтачнији начин мерења али по некад добро дође.

У стара времена људи су тако и мерили величину предмета. О томе сведоче називи разних старих мера за дужину који су се задржали до данашњег дана.

Мера „палац“ означавала је и означава дебљину палца у

корену и износи приближно два и две трећине сантиметра.

Деца често уче да рачунају на прсте. Помоћу прстију може се и одузмати. Али, да ли вам је познато шта се уз помоћ прстију може и множити?

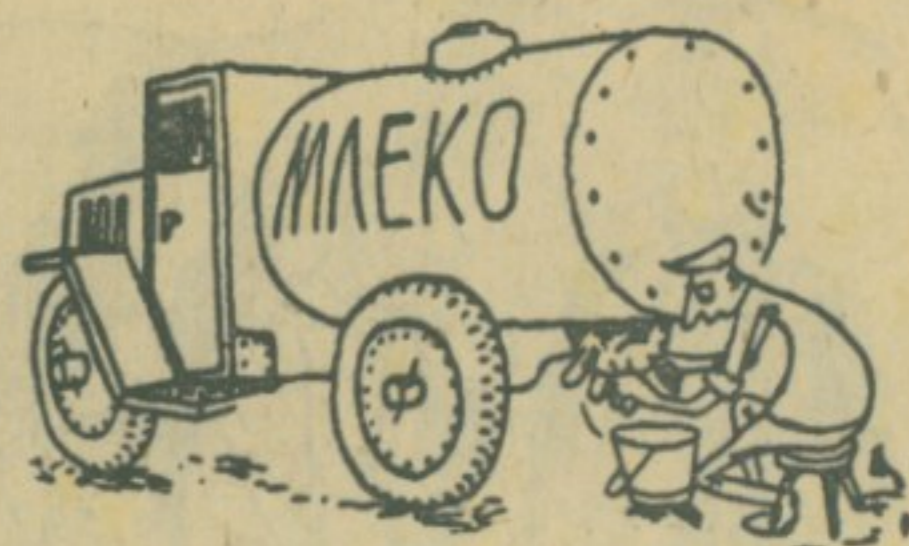
Нека нам палац леве руке означава број 6, кажипрст — 7, велики прст — 8, домали — 9, а мали 10. Исто тако и на десној руци. Претпоставимо да треба помножити 7 и 8. Кажипрст леве руке који означава 7 прислањамо уз прст друге руке који означава 8. (цртеж број 1). Сви прсти почев од састављених и завршивши палима, означавају десетице. Колико их је? Пет. Према томе, сви заједно износе — 50. Остале прсте — на једној руци имамо их два, а на другој три — међусобно помножимо. Два пута три — шест. То су јединице. $50 + 6 = 56$.

„Најтежи“ случај множења на прсте је 6×6 . Састављамо прсте који означавају 6 (палце). Значи, имамо само две десетице. А јединица: 4 на једној, а 4 на другој руци. Четири пута четири — 16. Двадесет и шездесет — 36.

Веома оригиналан начин множења помоћу прстију описан је у књизи совјетског аутора Кордемског „Математичка сналажљивост“. Тамо се, на пример, објашњава како се множе бројеви прве десетице са девет. То се ради савним једноставно. Треба само положити руке на сто и савити или подићи (шта вам је лакше) један прст. Да покушамо. Ставите обе руке на сто. Прсти по реду, почев од малог прста леве руке, означаваће вам бројеве од 1 до 10. Треба да помножимо 7 са 9. Налазимо седми прст (то је кажипрст десне руке), савије мо га и — множење је готово: сви прсти лево од савијеног означавају десетице, а

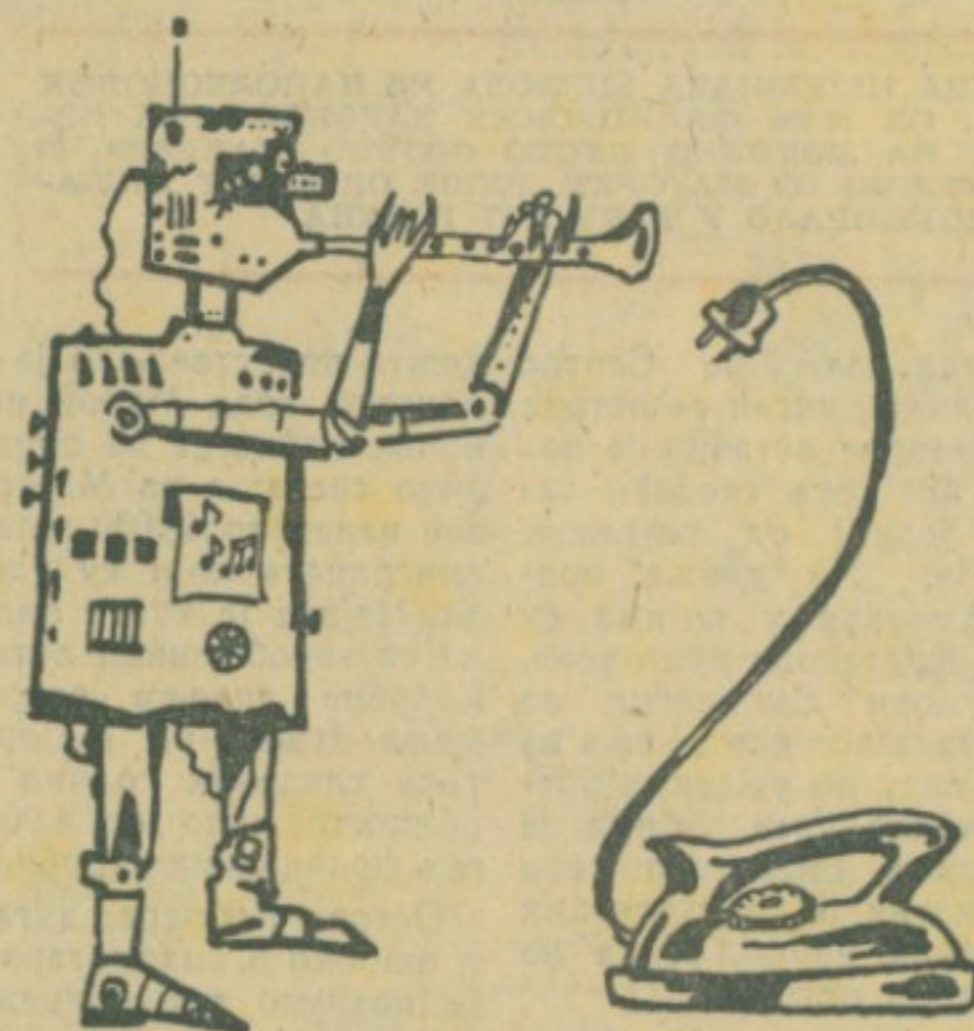
Мало смећа

БЕЗ РЕЧИ

БЕЗ РЕЧИ

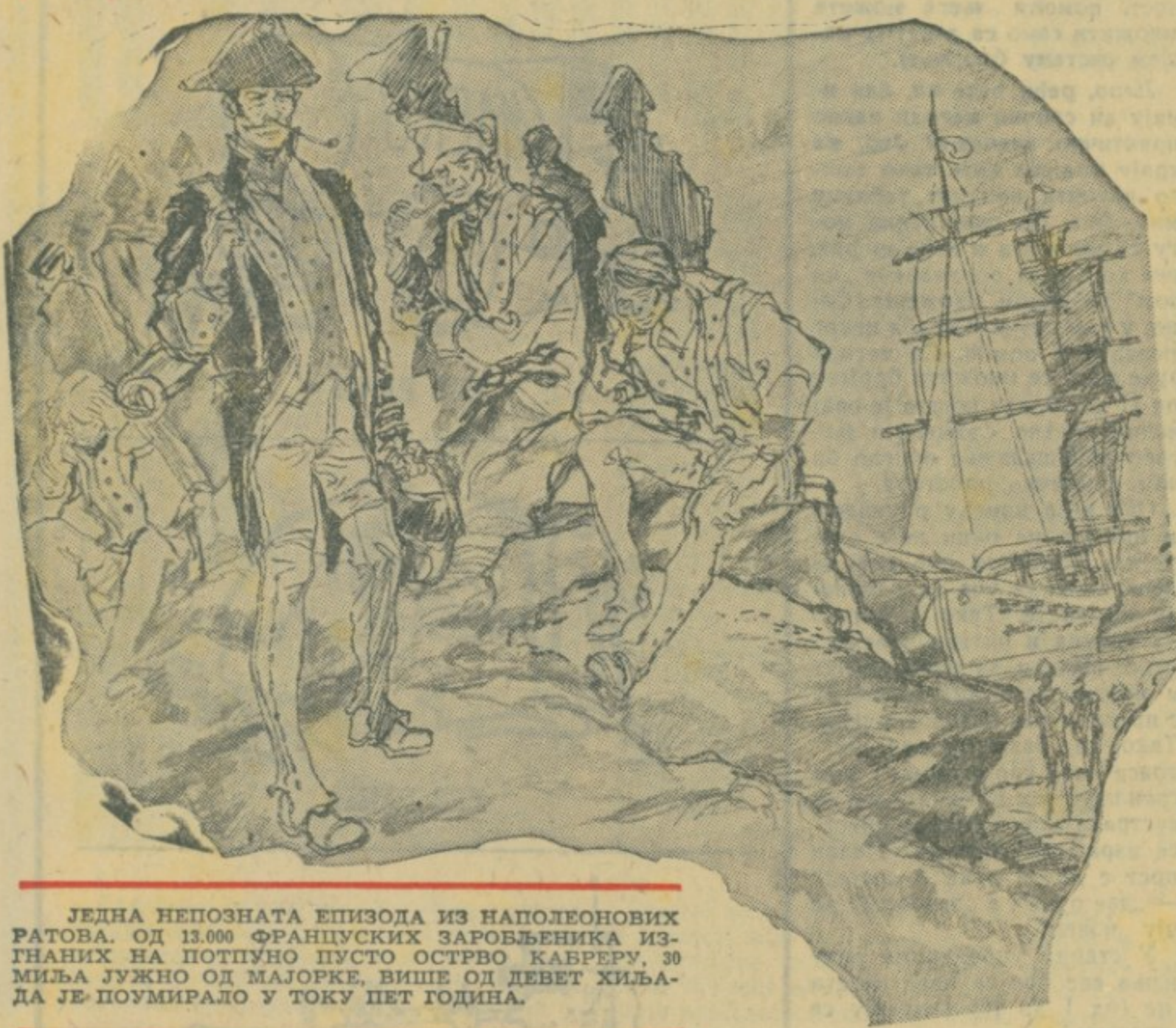
БЕЗ РЕЧИ

БРАВО

ПО РОМАНУ Ф. КУПЕРА
ЦРТА Н. КРУЉЕВИК

ДРАМА НА КАБРЕРИ

ЈЕДНА НЕПОЗНАТА ЕПИЗОДА ИЗ НАПОЛЕОНОВИХ РАТОВА. ОД 13.000 ФРАНЦУСКИХ ЗАРОБЉЕНИКА ИЗГНАНИХ НА ПОТПУНО ПУСТО ОСТРВО КАБРЕРУ, 30 МИЉА ЈУЖНО ОД МАЈОРКЕ, ВИШЕ ОД ДЕВЕТ ХИЉАДА ЈЕ ПОУМИРАЛО У ТОКУ ПЕТ ГОДИНА.

Мигуел де Лос Сантос Олива, писац са острва Мајорке оставио је почетком 19. века следећи запис о једној од најтежих трагедија: „Ни дивље прашуме Америке у којима су нестали Кортезови пустолови, ни друмови Смоленска за време страшног повлачења из Русије, нису по ужасима превазишли страхоте којима је пет година било изложено 13.000 нагих и изгладнелих француских заробљеника на напуштеном острву“.

У победоносном Наполеоновом походу по Европи година 1808. је забележена крвавим словима. Тада је дошао први пораз и Европа је први пут имала смелости да дигне главу. Да би умирио непокорне Шпанце који су шуровали са Енглезима Наполеон је послао једну елитну дивизију под командом генерала Дипон де Летанга прослављеног у немачкој војни и биткама за Пољску.

Пошто је прегазио Сијера Морену Дипон се нашао опкољен с једне стране трупама генерала Кастаноса а с друге генерала Рединга. Страхујући да му војници не страдају он је потписао капитулацију с тим да Шпанци врате Французе у домовину. Међутим, Шпанци нису одржали реч и заробљене војнике су послали у Кадикс где им се придружило још 5.000 заробљених француских морнара.

За француске заробљенике су почели прилици. Скорбут, тифус и дизентерија десетковали су изгладнеле и необучене војнике. Шпанци су бацали у море по 300 лешева сваког дана. Када су у марту 1809. године јединице шпанске хунте почеле да се повлаче пред новим одредима француске војске одлучено је да се заробљеници пребаци на Баlearе. На 17 бродова укrcано је 9.000 заробљеника. Путовање без циља и одре-

дишта представљало је праву одисеју: град Махон на Минорки одбио је да прими толико света; а на Мајорки се већ налазило 48.000 шпанских емиграната који су гладовали. Најзад је хунта одлучила да се заробљеници оставе на Кабрери дивљем острву 30 миља јужно од Мајорке. У току следећих година групи се придружило још 4.000 других француских заробљеника.

Острво Кабрера, дугачко 7 и широко 5 километара, било је потпуно ненастањено. На њему се налазило само дванаестак маслина и смокава, једно запуштено пшенично поље, борова шумица и стара чесма; и рушевине напуштене варварске тврђаве из 14. века. Да положај буде још тежи, Шпанци намерно нису оставили никакав алат и никакво оруђе којим би заробљеници могли да израде колибе и заклоне се од кише и невремена.

Шпанци су им бродовима допремали само толико хране да не помру од глади. Дневно следовање војника износило је: пола килограма хлеба, 140 грама роткви и 20 грама уља. Бродови за снабдевање су понекад каснили данима. Да би побољшали исхрану, заробљеници су ловили мишеве и пацове, то драгоцено средство за размену и црну берзу. За једног миша добијало се шест до осам роткви а за једног пацова 25 до 30.

Један заробљеник је од глади убио неколико својих другова и појео их. Кад је злочин откривен он је премештен у Палму на Мајорци и осуђен на смрт. Због сасвим недовољне количине пијаће воде војници су се често тукли међу собом. Са наступањем хладнијих јесењих дана и кишом почеле су да харају болести. Сваког дана су умирале десетине заробљеника, али пошто није било алата

нису могли бити ни сахрањивани. Становало се по примитивним избама од прућа и грања које је ломљено рукама.

Шпанци никако нису побољшавали положај али су им послали свештеника да се моли за њихове душе. Свештеник им је саветовао да посаде памук чије је семе донео. На питање чему ће им памук, свештеник је одговорио да од њега могу да ткају тако потребне кошуље. Ова изјава је потпуно обесхрабрила и најчвршће. Да ткају кошуље од памука који ће тек засадити — значило је да ће на острву остати годинама. Мука научи људе много чему. Тако су и заробљеници после годину дана боравка открили велики број зечева и галегова на острвцу удаљеном 500 метара од њих. Отада су почеле њихове експедиције на то острво.

Пошто се једног дана капетан неког енглеског брода тажао на заробљенике оставио им је неколико лопата и секира којима су могли направити сплавове. На њих би се укrcало неколико најбољих ловаца а други су их гурали ударајући ногама о водену површину. Друго значајно откриће био је проналазак једне пећине у коју се могло сместити 4.000 људи.

Заробљеницима са Кабрере дошао је спас тек 1814. године, после Наполеоновог пада. Власти у домовини сетиле су се заробљеника тек месец дана после склапања примирја. Од 13.000 људи који су се 1808. године нашли на острву, бродови су затекли у животу само још 3.600.

НОВЕ ИНСТАЛАЦИЈЕ У АРИЗОНИ

Град Бакеј који се налази у веома сушном делу државе Аризоне направно је о свом трошку инсталације за добијање слатке воде из мора. Недавно су оне пуштене у рад и сад грађани Бакеја свакодневно добијају 2.500.000 литара слатке воде.

Показао зубе

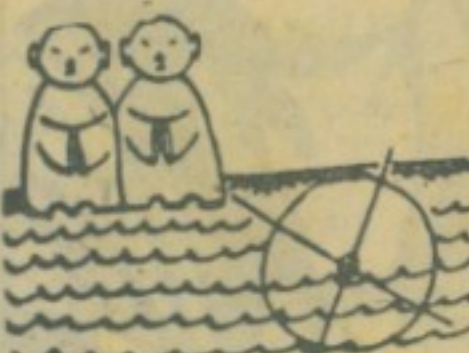
Један клијент Филијале Вирџинијске банке у Ричмонду показао је чиновницима на шалтеру банке зубе и — одмах је био услужен. Догодило се то овако: када су га замолили да се легитимише он је извадио из уста вештачку горњу вилицу на којој су угравирана његово име и адреса и тутнуо је чиновнику пред очи. Чек му је одмах био исплаћен.

Највећа аутодром ЧИСТА

У околини Москве гради се највећа аутодром-писта у Европи. Део одређен за пробну возњу имаће све могуће врсте терена: асфалтне, коцкасте, цементране стазе, земљу, песак као у пустињи, рупчаве па чак и बारे. Друге стазе, изванредно опремљене, омогућиће да кола развијају брзину већу од 300 километара на час. Читав овај аутодром захватиће површину од 42 км² и биће употпуњен једном пространим зградом у којој ће се налазити 15 лабораторија као и музеј свих досадашњих типова аутомобила.

Механизација богослужења

Будистички монаси имају један занимљив молитвени обред. Молитва се записује на округли комад хартије и ставља у цилиндричну корпу. Ако

се корпа окрене за 360 степени, молитва, како верују монаси, стиже до бога. Савремени калуђери одлучили су да механизују процес општења с богом. Уместо плетене корпе они узимају метални цилиндар који може херметички да се затвори, доладу му осовину и лопатице и читаву конструкцију спуштају у поток. Вода тече, окреће цилиндар и молитва се, непрекидно као поток, уздижу према небесима.

ПОЗОРИШТЕ ЛУТАКА У ЛОНДОНУ

Луткарство је народна уметност. У многим земљама људи уживају да гледају представе са луткама или марионетама.

Пре три године Џон Рајт, искусни организатор оваквих представа, закупио је зграду у кварту Лондона Ајлингтону, оштећену бомбардовањем у другом светском рату. Уз помоћ пријатеља и помагача он је 18 месеци претварао рушевине у мало али првобитно позориште, у које може да се смести 80 гледалаца. Позориште је добило име „Марионетско позориште малог анђела“.

Готово у исто време, његовој, петнаест година старој трупи придружило се неколико младих глумаца. Њихови вешти прсти, које гледаоци не виде, покрећу конце на којима се крајевима налазе лутке, оживљавајући их покретима и позајмљујући им своје гласове, директно или преко магнетофонских трака.

Све лутке су прављене руком, високе су око 66 см, а главе су им изрезане од лимуновог тврдог дрвета које може да одоли тешким условима „живота“. Рајт има у својој „трупи“ око 50 разних лутака.

Костими су веома марљиво израђени. Са изненађујућом реалишћу лутке играју улоге принчева и принцеза, веш-

тица и сирочади, ђавола и анђела, клонова и акробата, убица и светаца и других бића из народних прича.

Данас, у другој години постојања овог позоришта Рајт поставља на сцену узбудљиве комаде. Омиљена представа лондонске публике је драма „Ханиберд“, рађена по једној афричкој легенди.

Гледаоци свих узраста такође воле да гледају „Малу

у са живим глумцима и глумицама.

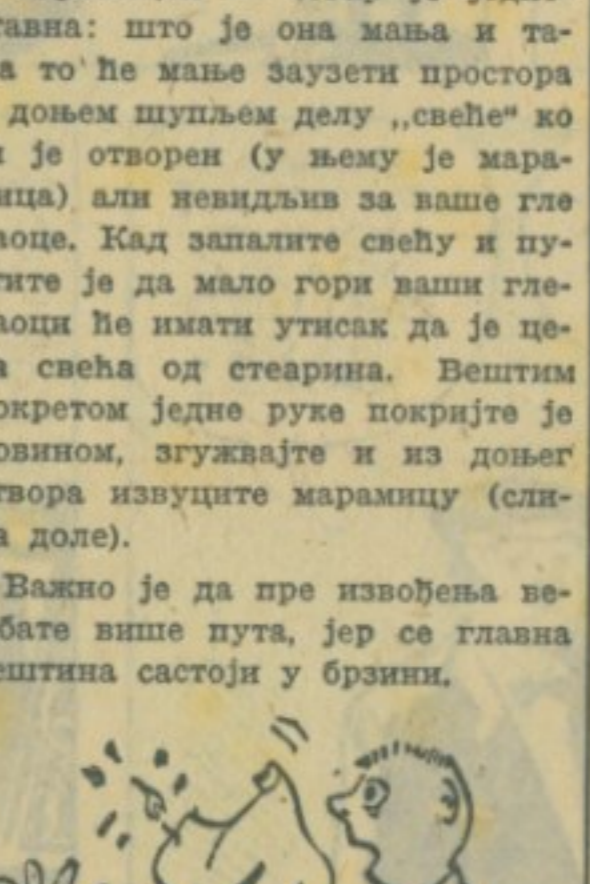
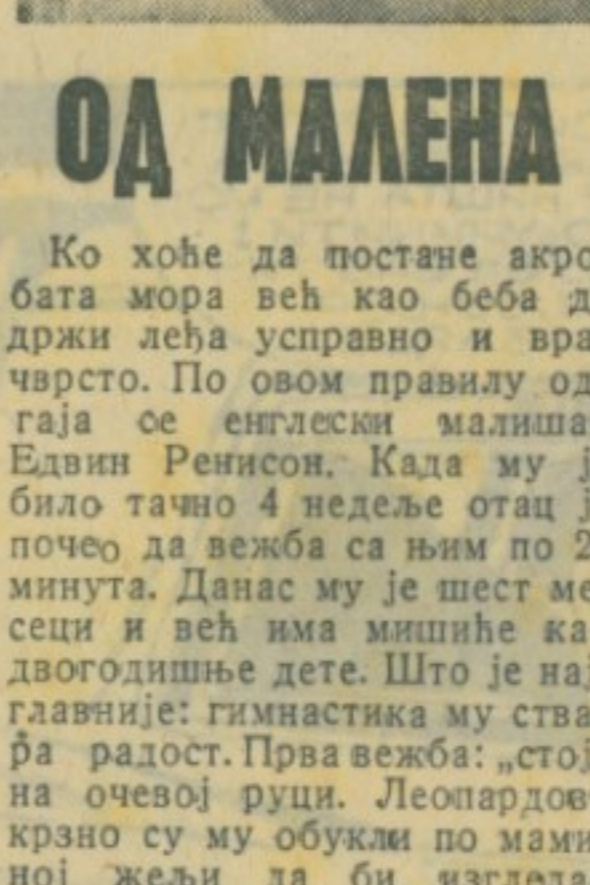
Рајт често одлази на турнеје са својом трупом не само по Енглеској већ и по Европи и Африци. У Африци је једну представу гледало одједном 2.000 људи — највећи број гледалаца који је забележен. Обично његовим представама не може да присуствује толико пошто је позоришна мала.

сирену“ драматичну верзију бајке Ханса Андерсена, данског писца.

Гледајући ове комаде у којима играју лутке, људи заборавају да су то само мале дрвене фигуре покретане невидљивим рукама. Често су њихова осећања толико интенивна као да гледају предста

Тријумф је постигао 1960. године када је на Међународном фестивалу лутака у Букурешту у Румунији, освојио златну медаљу за своју вештину и уметничке квалитете. Тада је његова трупа извела комад, нову верзију енглеске Миракуле из 14. века „Мек, крадљивац оваца“.

Јесте ли већ чули да...

...у Јапану се свако говече одређено за клање масира два пута седмично. На тај начин,

тврде јапански стоцари, масноћа се равномерно распоређује у мишићима говечета и месо свих делова тела постаје меко.

...макадам (врста материјала од кога се праве путеви) добио је име по свом проналазачу шкотском инжењеру Мак Адаму (1756-1836).

...изразом „роман-река“ означавају се у модерној француској књижевности романи са

стављени од више романа повезаних истим личностима.

...прецизни капљица магле износи један хиљадити до четири хиљади дела милиметра.

...енергија читавог животињског свега на земљи износи око 150 милиона коњских снага.

...најбржи тркач развија брзину до 32 километра на час.

...новембра 1875. године су се дешавали чудни сусрети на путу Оксфорд — Редли у Енглеској. Лаки чамци којима су веслали студенти заменили су кочице које су се једва извлачиле из блата. Температура, обично мирна, издигла се из корита и преплавила друмове, а у Лондону је достигла ни во виши од 2 метра.

...29. октобра 1873. године у великом пожару изгорела је париска опера. Међу жртвама је био и командант ва-

трогасне чете. У овој опери су била извођена многа светска дела са успехом.

...мариводаж, реч на прављена према имену француског комедиографа Пјера Маривоа (1688-1763), означава на рочити, мало извештачен говор и намештену отменост.

...у авионској трци Париз — Рим, одржаној у мају 1911. године један од учесника — авијатичара, неки Гарос, био је те среће да због квара у апаратима три

пута промени авион. Три авиона за 2000 километара, свакако представља рекорд.

Без конкуренције

Ретки су специјалисти за фарбање копаља за заставе на облакодерима вишим од сто метара. Бразни пар Мак и Били Рутерфорд из Лос Анђелоса немају конкуренције у томе. Били, која тежи само 47 кг и уопште не пати од несвестице, пење се на катарку кад год копаље за заставу не може да издржи човека просечне тежине. Храбра млада жена, држећи у левој руци лонац са фарбом а у десној четку седи на уској дашци коју је њен муж опрезно одвукао на врх катарке и полако је, део по део, спушта доле.

УКРШТЕНЕ РЕЧИ

Водоравно: 1) град у Немачкој, 3) прост број, 6) један инсект, 7) шилевски песник и драмски писац (Виктор), 9) тропска болест, 11) месец у години, 12) одабрано друштво, 14) обор, 15) предлог, 16) свежа, 17) показна заменица, 18) административна област у јужном делу Грчке, 20) вршак, вис, 21) летовалиште код Опатије, 22) змијски пар, 23) Херцеговац, 24) препарирана животињска кожа, 26) јапанска мера за тежину, 27) ред, 28) два суседна слова, 29) друга, 31) светиња, 33) река у Француској, 35) део зграде, 36) наше полуострво, 37) папагај, 38) део ваге, 39) спис.

Усправно: 1) узнемиреност, 2) римски кућни бог, 3) кућа, 4) део тела, 5) прозв ваздушним путем, 6) спуштене нивоа морске површине, 8) бојази, 10) прикривање, незаконито присвајање, 13) немам, 19) свежа, 20) железница, 22) брашна, артог, 23) арабанске поглавнице, 24) град у Немачкој, 25) град у Канади, 30) име књи-

жевника Ковачића, 32) тама, 34) престоница старе Арголиде.

РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА

Водоравно: 1) бук, 4) Мос, 7) Урош, 9) Гере, 10) Кант, 11) укор, 12) Дзани, 14) Дордоња, 16) Церар, 17) ете, 19) ел, 20) Кар, 22) он, 23) Рим, 25) весло, 27) Брсково, 30) ароме, 32) раме, 34) Ихар, 36) атом, 37) Рама, 38) чар, 39) рам.

Усправно: 1) бука, 2) ура, 3) кондор, 4) мекње, 5) оро, 6) Секор, 8) штирак, 9) Гуно, 13) Здравко, 14) Делић, 15) „Аполо“, 16) Цер, 18) ено, 21) Реомир, 24) мрамор, 26) свекар, 28) Срем, 29) Брач, 31) грам, 33) ата, 35) ама.

СА СВИХ СТРАНА

ИЗ НЕОЛИТА

У једној пећини у Доргалују на Сардинији пронађена су четири људска скелета из неолитског периода наслоњена на зид пећине. Осим скелета ту су нађене још две калцифиране лобање муфлона и козе окамењене у талозима корала.

НИСУ НИ БИЛИ ПОТРЕБНИ

У републици Сан Марино два велика топа, дар краља Виктора-Емануела II — која су пуцала само за време празника и свечаности — заћућала су заувек. И то због тога што се ова врста муниције за њих више не производи.

МАЛИ ОГЛАСИ

Један сопственик таксија у Паризу поставио је на своја кола следећи натпис: „Власник кола жељи да се ожени. Вожња загарантована!“

У броју једног тексашког листа од 5. маја 1883. године пише:

„На вратима једног кабарера окачен је следећи натпис: Не пуцајте на пијанисту, он чини све што може!“

ДОСТОЈНА КАЗНА

Неки 16-годишњи Швеђанин који је крао по гробљу, осуђен је недавно да ради три часа недељно, пуне 22 недеље, на одржавању гробља. Надница коју тако буде зарадио искористиће се за поправку гробница које је оштећено.

ЈОШ ЈЕДАН

Фосилни остаци једног циновског носорога, који је живео пре 30 милиона година, откривени су у једном каменолому у совјетском Казахстану, у планинском ланцу Тјен-Шан. Ово је четврти пут за десетак година како се проналазе трагови те циновске животиње.

НАПРАВИ САМ

Да би нам време у очекивању новогodiшње ноћи брже прошло покушајмо да га испунимо погађањем ових сличица и једним триком са свећом.

1. Шта мислите из којих земаља долазе ова четири Деда Мраза? Најпре им погледајте мешаре, а ако ни онда не можете да се сетите ево одговора.

Деда Мраз под А је из Мексике, под Б из Немачке, под В из Америке а под Г из СССР-а.

2. Приликом проласка Деда Мраза кроз четири европске земље штампале су специјалне марке. Погодите које су то земље? На свакој марки пише на језику те земље која је, али ако не уме да прочитате и преведете ево одговора: Марка А је из Аустрије, Б из Холандије, В из Ирске а Г из Финске.

Да се мало забавимо

ТРИК СА СВЕЋОМ

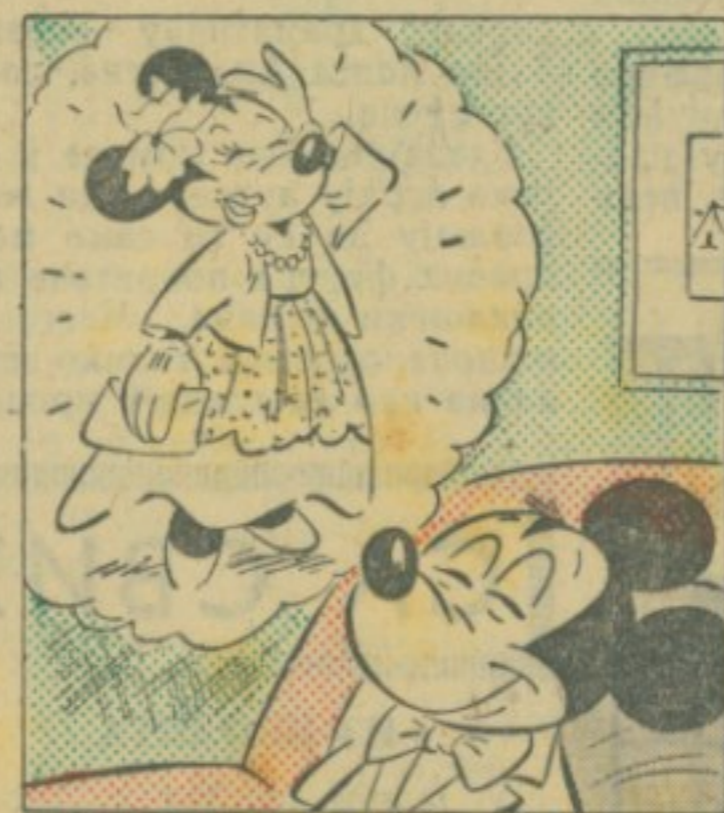
Узмите једну свећу за јелку и запалите је. Затим је ставите у комад новине и вања ће се свећа, стегнута у папир, не само сместа угасити, већ ће се имати утисак да је сасвим ишчезла — толико ће бити мала куглица згуњаваног папира у вашој руци. Главна мајсторија је да из те куглице извучете свилену разнобојну марамицу.

Тајна трика, јер то је наравно трик, јесте у дужици свеће која износи свега 4 см, а тајан је толико и потребно да би она горела најмање један минут. Већи део свеће је у ствари од папира изувјаног као свећу, у који је прави врх свеће само увучен (слика горе). Пазице за то да боја папира и боја свеће буду исти, а најбоље је да буду бели.

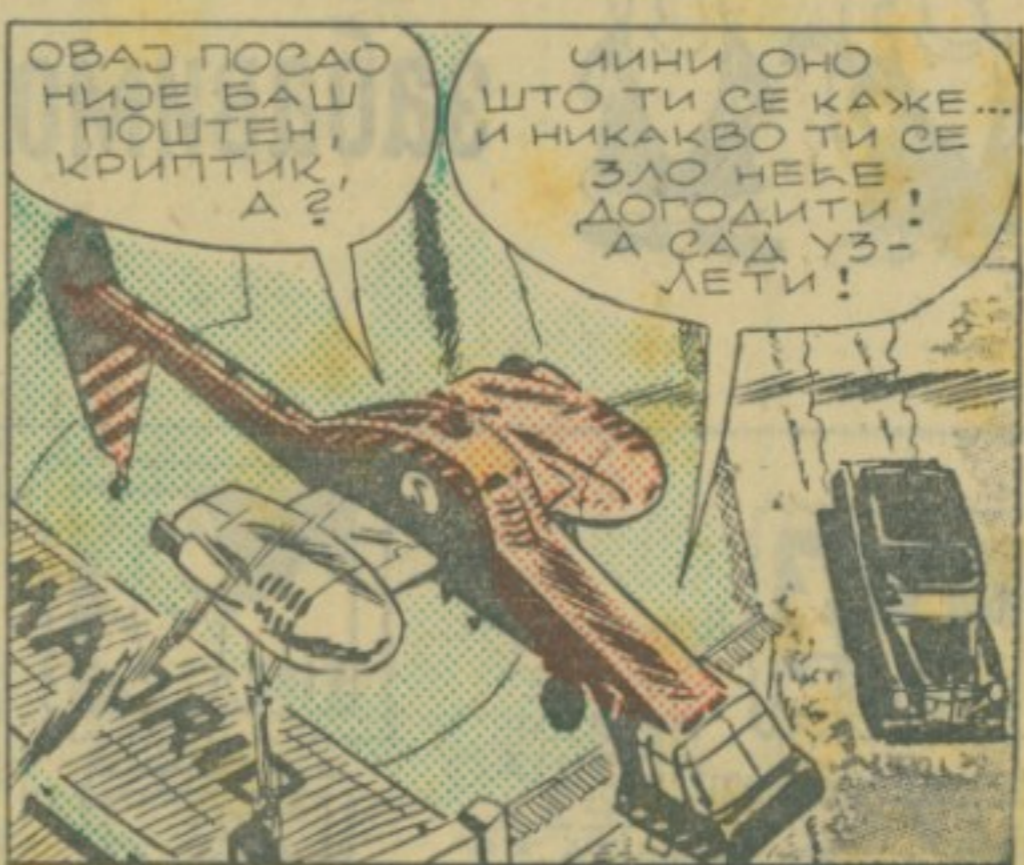
Што се тиче главног трика — с марамицом — ствар је једноставна: што је она мања и тања то ће мање заузети простора у доњем шупљем делу „свеће“ који је отворен (у њему је марамица) али невидљив за ваше гледање. Кад запалите свећу и пустите је да мало гори ваши гледаоци ће имати утисак да је цела свећа од стварина. Вештим покретом једне руке покријте је новином, згуњајте и из доњег отвора извучите марамицу (слика доле).

Важно је да пре извођења вежбате више пута, јер се главна вештина састоји у брзини.

ЏОНИ ХАЗАРД

Кба-Кба!

Увећује Паја Патак

СВЕ ИЛИ НИШТА

Учитељица: — Гајо, забора, па ти имаш 2 из рачуна, 2 из физике, 2 из историје, 2 из природних наука.

— Знате, учитељице, — не збуни се „добар њак“, — код мене је све или ништа.

ОН БИ ХТЕО

Отишли Шиља и Хорације да лови дивље звери. Изненада их нападе један бизон и Шиља побеже на дрво а Хорације у једну пећину. Бизон, разјарен, трчао је од дрвета до пећине и натраг.

Чим се бизон одмакне од пећине, Хорације излети, а бизон га осети и полети натраг ка њему. Како је то трајало дуже времена, Шиља се наљути и викну с дрвета:

— Смири се, зар не видиш да га тако нервирам.

— Смирно бих се ја, али унутра је један медвед кога такође нервирам.

НИ ЈЕДНО НИ ДРУГО

Баја се разболео и послао Пају код најпознатијег лекара у граду.

— Мој стриц Баја ме послао да вас питам хоћете ли да га прегледате за 1.000 динара или да о вама напишем у својим новинама.

— Ни једно ни друго — одговори чувени доктор — већ да ми исплати мој уобичајени хонорар који износи 2.000 динара.